ده‌زگای رۆشنبیری و بلاوكردنه‌وه‌ی كوردی
سه‌ره‌كی ئه‌نجومه‌نی كارگێری و سه‌رنووسه‌ر
مصلح مصطفى جلالی

سالی ١٩٧٠ دامه‌زراوه

هاوكاری
التضامن

رۆژنامه‌یه‌كی هه‌فتانه‌یه

پێنج شه‌ممه ١٩٨٦/٧/٣ ژماره ٨٤٦ — ١٢ لاپه‌ره — به ٥٠ فلسه — الخميس ١٩٨٦/٧/٣ العدد ٨٤٦

لەم ژمارەیەدا
• بزوێنه‌كانی زمانی كوردی لێكۆلینه‌وه‌یه‌كی زمانه‌وانی له نووسینی مامۆستای جوانه‌مه‌رگ غازی فاتح وه‌یس ل ١٠

فه‌رمانده: پاڵه‌وانه‌كانمان گوڵه‌كه‌ی سه‌ركه‌وتنن

له ناوبردنی په‌لامارێكی دوژمن له مه‌هران

هه‌موو عێراقییه‌كان جه‌نگاوه‌رن به‌ قه‌ڵه‌م و تفه‌نگ و تواناییان

سه‌ره‌كی فه‌رمانده مه‌هیب ڕوكن صدام حسین فه‌رمانده‌ی گشتی هێزه چه‌كداره‌كان ئه‌وه‌ی دووپات كردوه كه هێزی سه‌ره‌كی ڕاگه‌یاندن له جیهاندا ئه‌وه‌یه كه له ڕاستییه‌وه هه‌ڵقوڵی و به‌ره‌و ئامانجی بروا.

هه‌روه‌ها جه‌نابی فه‌رمووی ڕاگه‌یاندنمان به‌شێكه له بیروباوه‌ڕمان و به‌شێكه له بیروباوه‌ڕی ده‌وڵه‌ت و .. ڕه‌وشتیشی به‌شێكه له ڕه‌وشت و ڕێبازی شۆڕش و ڕه‌فتاری حزبی به‌عسی عه‌ره‌بیی سۆشیالیست. له‌به‌ر ئه‌وه له پله‌ی یه‌كه‌مدا پشتی به ڕاستی به‌ستووه و له‌وه‌وه هه‌ڵده‌قوڵی و ده‌توانێ له پله‌ی یه‌كه‌مدا كار له‌و لایه بكا كه مه‌به‌سته.

هه‌روه‌ها جه‌نابی له‌كاتی به‌خشینی نیشانه‌ی ڕافیده‌ین له جۆری پله‌ی یه‌كه‌می شارستانی به به‌ڕێز «لطيف نصيف جاسم» وه‌زیری ڕاگه‌یاندن و مه‌دالیای ئازایه‌تی به هه‌ندێ فه‌رمانده‌ی مه‌یداندا فه‌رمووی ڕاگه‌یاندن به جۆرێكی وا له‌گه‌ڵ هه‌موو شه‌ڕه‌كانتادا هاوكاره، دوژمن به‌غیلیمان پێ ده‌با .. چونكه ده‌ورێكی گرنگی گێڕاوه له پێكهێنانی ڕایه‌كی یه‌كگرتووی ده‌روونی و ڕۆشنبیریدا ..

هه‌روه‌ها سه‌ره‌كی فه‌رمانده وتی گه‌لی عێراق هه‌مووی به سه‌ركردایه‌تی و هاووڵاتییانیه‌وه له بنه‌ڕه‌تدا جه‌نگاوه‌رن قه‌ڵه‌م و تفه‌نگیان و به هه‌موو شێوه و توانایه‌كیان دژی ده‌ستدرێژین.

شایانی باسه به‌ڕێزان احمد حسین سه‌ره‌كی دیوانی سه‌ره‌كایه‌تی و فه‌ریقی یه‌كه‌م ڕوكن عبدالجبار شنشل وه‌زیری ده‌وڵه‌ت بۆ كاروباری سوپایی و ژماره‌یه‌ك له ئه‌ندامانی سه‌ركردایه‌تیی گشتیی هێزه چه‌كداره‌كان ئاماده‌ی به‌خشینی نیشانه و مه‌دالیاكان بوون.

ده‌قی وتاره‌كه‌ی سه‌ره‌كی فه‌رمانده صدام حسین له ل٣دایه.

ده‌قی ئامۆژگارییه‌كانی سه‌ره‌كی فه‌رمانده

ده‌قی ئامۆژگارییه‌كانی سه‌ره‌كی فه‌رمانده له كاتی سه‌ردانیدا له یه‌كێك له سه‌ربازگاكانی مه‌شق‌پێكردنی جه‌نگاوه‌ران له ل٤دا بڵاوكراوه‌ته‌وه.

سه‌ره‌كی فه‌رمانده ناونیشانی پاڵه‌وانی قادسیه

به‌ چوار جه‌نگاوه‌ر ده‌به‌خشێ

سه‌ره‌كی به‌ڕێز موهیب ڕوكن صدام حسین سه‌ركرده‌ی گشتی هێزه چه‌كداره‌كان دووپاتی كردوه كه ناونیشانی پاڵه‌وانی قادسیه به پیاوان ده‌به‌خشرێ بۆ ئه‌و كرداره قاره‌مانیه‌تییه‌ی به ڕه‌فتارێكی نه‌گۆڕی ئازایه‌تی له هه‌موو جه‌نگه‌كاندا كردویانه.

هه‌روه‌ها به‌ڕێزی له كاتی به‌خشینی ناونیشانی پاڵه‌وانی قادسیه و نیشانه‌ی ڕافیده‌ین له پله‌ی دووه‌م و له جۆری سه‌ربازی و نیشانه‌ی ئازایه‌تی به ژماره‌یه‌ك له جه‌نگاوه‌ره قاره‌مانه‌كاندا وتی ئێمه به‌ته‌واوی دڵنیاین كه ئه‌و پیاوانه ئه‌و ڕه‌وت و ڕێبازو گیان و ئاماده‌ییه ده‌پارێزن كه به‌هۆیانه‌وه ناونیشانیان پێ‌به‌خشراوه.

ئه‌مه‌ش ده‌قی وته‌كه‌ی سه‌ره‌كی به‌ڕێزه

ئاماده‌بووان له هێزی ئاسمانی و له هێزی تایبه‌تین ناونیشانی پاڵه‌وانی قادسیه به‌یه‌ك كرداری پاڵه‌وانانه نادرێ به‌ڵكو ئه‌و ناونیشانه به‌كۆمه‌له كردارێكی قاره‌مانانه ده‌به‌خشرێ ڕه‌وتی جه‌نگاوه‌ره‌كه‌و باڵایی ئه‌و ڕاده‌یه‌ی له جه‌نگه‌كه‌دا ده‌یگاتێ له ئه‌سڵ به‌رزایی و قاعیده‌یه‌كدا له ده‌بێ له قادسیه‌وه درێژبوبێته‌وه ئینجا ناونیشانی پاڵه‌وانی قادسیه ده‌به‌خشرێ ،ئه‌و پیاوانه‌ی له‌به‌ر ده‌مماندن له هێزی تایبه‌تی و له هێزی

بروانه ل ١١

ده‌توانین سوپایه‌ك ئاماده بكه‌ین سێ ئه‌وه‌نده‌ی سوپاكه‌مان بێ

به‌ڕێز سه‌ره‌كی فه‌رمانده صدام حسین فه‌رمانده‌ی گشتیی هێزه چه‌كداره‌كان وتی عێراقییه‌كان به په‌نا گیان شه‌ڕیان كرد چونكه بناغه‌كه ئه‌وه‌یه عێراق بپارێزی و شه‌ره‌ف و به‌های بیروباوه‌ڕی نه‌ته‌وه‌ی عه‌ره‌ب بپارێزی.

سه‌ره‌كی فه‌رمانده ئه‌مه‌ی له‌و كاته‌دا وت كه مه‌دالیای ئازایه‌تی ده‌به‌خشی به ده‌سته‌یه‌كی تازه له جه‌نگاوه‌ره دلێره‌كانمان له‌سه‌ر ئازایه‌تییه ئاشكراكه‌یان بۆ پاراستنی شه‌ره‌فی نه‌ته‌وه و كه‌رامه‌تی دژی ده‌ستدرێژیی ئێران.

هه‌روه‌ها جه‌نابی فه‌رمووی عێراقی له هه‌ر شوێنێكی خاكی عێراقدا بێ سه‌نگه‌رو سونگییه له سنگی دوژمنداو ئه‌وه‌یش تفه‌نگی هه‌ڵنه‌گرتبێ له كشتوكاڵ و پیشه‌سازی و خزمه‌تگوزاریتردا ئیش ده‌كا كه ده‌وڵه‌ت بڕیاری دابێ بۆ ئه‌وه‌ی كارێكی وا بكا عێراقییه‌كان به سه‌ربه‌رزی بژین.

هه‌روه‌ها سه‌ره‌كی فه‌رمانده وتی .. به «ئیسرائیلی» و زایۆنییه‌كان ده‌ڵێین له هه‌موو شوێنێ و به گومرا گومان لێكراوه‌كانی ئێران، عێراق ڕێگای ژیانی هه‌ڵبژاردووه به توندی و پته‌وی و به یارمه‌تیی خوا به‌ره‌و پێش ده‌ڕواو ناگه‌ڕێته دواوه و له دواییدا هه‌ر سه‌رده‌كه‌وێ هه‌رچه‌نده كۆسپ هه‌بێ و شه‌ڕیش هه‌رچه‌نده درێژه بكێشێ و .. پێیان ده‌ڵێین پیاوی وامان هه‌یه باوه‌ڕیان وایه ده‌توانن وا له به‌رد بكه‌ن ئه‌گه‌ر پێویست بوو شه‌ڕ بكا.

شایانی باسه به‌ڕێزان احمد حسین سه‌ره‌كی دیوانی سه‌ره‌كایه‌تی و فه‌ریق ئه‌وه‌ل ڕوكن عبدالجبار شنشل وه‌زیری ده‌وڵه‌ت بۆ كاروباری سوپایی و ژماره‌یه‌ك له ئه‌ندامانی سه‌ركردایه‌تیی گشتیی هێزه چه‌كداره‌كان ئاماده‌ی به‌خشینی مه‌دالیاكان بوون ده‌قی وته‌كه‌ی سه‌ره‌كی فه‌رمانده له ل٣دایه.

سه‌ركه‌وتن هه‌ر بۆ سوپای عێراقه

ئه‌م هه‌فته‌یه جه‌نگاوه‌رانی دلێرمان له زۆربه‌ی به‌ره‌كانی جه‌نگداو به‌تایبه‌تی له‌به‌ره‌ی فه‌یله‌قی دووه‌م و حه‌وته‌مدا ده‌ستێكی قورسیان له دوژمن وه‌شاندو زیانێكی گه‌لێ گه‌وره‌یان لێدا.

دوژمن كه سه‌ری لێ شێوا وه‌و چه‌ند ده‌كا نازانێ چۆن خۆی له‌و قوڕته ڕزگاربكا كه تێی كه‌وتوه ویستی كه‌مێ له وره‌ی به‌رزی عێراقییه‌كان كه سه‌رچاوه‌ی سه‌ركه‌وتنمانه كه‌م بكاته‌وه به‌و خه‌یاڵه بووچه‌ی چه‌ند سارۆخێكی گرته ناوچه‌یه‌كی مه‌ده‌نی كه‌ركوك و جارێكی تر ڕاستی خۆی نیشان دایه‌وه كه چ تاوانبارێكه .. به‌ڵام هه‌ڵۆ ئازاكانمان نه‌یانهێشت ئه‌مه هه‌روا تێپه‌ڕێ و به‌ڵكو گورج و مه‌ردانه هه‌ڵیان كوتایه سه‌ر سه‌ربازگه‌ی بانه و رباطو قه‌ڵای شاهین و ده‌زگای دووربگه‌ی خه‌رج و ئیستگه‌ی دینار كۆ و ئیستگه‌ی شادیكان و زیانێكی زۆریان لێدان.

هه‌روه‌ها جه‌نگاوه‌رانمان له به‌ره‌ی فه‌یله‌قی حه‌وته‌مدا ئه‌و ناوچانه‌ی ئاگرباران كرد كه هێزه‌كانی دوژمن خۆیان تێدا حه‌شاردابوو و سه‌نگه‌رو كه‌ل‌وپه‌لێكی زۆری جه‌نگی لێ سوتاندن و ڕۆڵه ئازاكانی به‌ره‌ی فه‌یله‌قی چواره‌میش له گه‌شتێكیاندا به‌خاكی حه‌رامدا كه‌ل‌وپه‌لێكی زۆری دوژمنیان به‌ده‌ست كه‌وت.

دوژمن كه ئێستا وه‌ك گای زامداری لێهاتوه جارێكی تر ویستی هه‌ڵویست و باروودۆخی جه‌نگ بگۆڕێ و عێراق له‌و ستراتیجیه‌ته لابدا كه ماوه‌یه‌كه جه‌نگاوه‌ره‌كانی سه‌ركه‌وتوانه ده‌یكێڕن .... بۆ ئه‌م مه‌به‌سه دوژمن هه‌ڵی كوتایه سه‌ر هێزه‌كانمان له به‌ره‌ی لیوای ٤٤٣ و ٧٠٥ و به‌خه‌یاڵی خۆی وایده‌زانی به‌م هێرشه‌ی ده‌توانێ شاری میهران بگرێته‌وه به‌ڵام قاره‌مانانی عێراق ده‌رسێكیان

بروانه ل ١١

وته‌ی هاوكاری

هه‌ڵو ده‌رفه‌ت به‌ده‌ست خۆمانه‌وه‌یه

جه‌نگاوه‌رانی ئازاو نه‌به‌ردمان كه به‌رده‌وام بۆ دوژمن و بۆ گشت جیهانیان ده‌رخستووه كه هه‌رگیز ساتێك له پاراستن و به‌رگری كردنی خاكی نیشتمان چاولێك نانێن و به هه‌موو مه‌ردایه‌تی و فیداكاریه‌وه گیانی خۆیان له پێناو سه‌ربه‌رزی گه‌ل و نیشتماندا فیدا ده‌كه‌ن جارێكی‌تر به دوژمنیان سه‌لماند كه هه‌ر هه‌وڵێك بدا به فیڕۆ ده‌ڕواو كاتی ئه‌وه هاتوه دوژمن پێ به حه‌قی‌دا بنێ و سوپای قاره‌مانمان به سه‌ركه‌وتووی شه‌ڕی ئه‌م شه‌ش ساله بزانێ .. سوپای دلێرمان ئه‌وه‌ی به‌سه‌ر پێرێ شه‌وو پێرێكه به كردار ده‌رخست كاتێ مه‌ردانه به‌ره‌نگاری ئه‌و هێرشه‌ی دوژمن بوو كه بۆ سه‌ر به‌ره‌ی لیوای (٤٤٣) و «٧٠٥» كردبوی و زیانێكی سته‌م و گه‌وره‌ی له دوژمن داو جارێكی تر هێزه‌كانی دوژمنی به‌زاند.

جه‌نگاوه‌ره نه‌به‌زه‌كانی ئه‌م دوو لیوایه له میهران كه ماوه‌یه‌كه به پێی ستراتیجیه‌تی نوێی سه‌ربازی عێراق له شاری میهرانی ئێراندان كارێكیان

بروانه ل ١١

Institut Kurde de Paris

دەرچوونی خولی پێنجەمی زانکۆی صلاح الدین

شێرزاد ـ لقی هەولێر

وا ئەمسالیش بەشێکی نوێی قوتابیانی زانکۆی صلاح‌الدین زانکۆیان بەجێ هێشت بۆ ئەوەی بتوانن ڕۆڵی ڕووناکی خۆیان لە بنیات نانو پێشکەوتندا ببینن ...

ئەمەش لە ئاهەنگێکی فراواندا کە زانکۆی صلاح‌الدین بەناوی ـ خولی فاوی سەرکەوتوو ـ بەچاوەدێری بەڕێز احمد عبدالقادر نەقشبەندی سەرەکی ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی کوردستان لە گۆڕەپانی یاریگای بەڕێوەبردنی ناوخۆی هەولێر سازی کردو ژمارەیەك لە لێپرسراوان ئامادە بوون .

لە سەرەتادا ، بەڕێز سەرەکی زانکۆی صلاح الدین ووتەیەکی خوێندەوە ، کە تیایدا بابەخی ئەم خولە تازەیەی ڕوون کردەوە کە خولی فاوی ناوەو لەگەڵ سەرتاپای ئەو پێشکەوتنو سەرکەوتنە گەورانەدا یەکتر دەگرێتەوە کە لە بەرەکانی جەنگدا هاتوونەتە دیو هێزو توانای سوپای عیراقی دەنوێنێ لە سووربوونی تەواوی بۆ بەرگری کردنو قوربانی دان ..

هەروەها بەڕێزی دەستی بۆ ئەوە برد ، کە قوتابیان ئەمڕۆ دەوری دیاری خۆیان لە بواری پێشکەوتنو سەرکەوتن تۆمار دەکەن ، بەو شێوەیە کە لە هەردوو بەرەی جەنگو زانست کۆشش دەکەن ئینجا بەڕێز سەرەکی لاوانو قوتابیان ووتەیەکی خوێندەوە کە بەشدار بوونی جەماوەری قوتابیانی ڕوون کردەوە لە بنیات نانو هۆی گەشەسەندنو شارستانیەتو زیاتر قووڵ‌کردنەوەی گیانی سەرکەوتن ئەمەش لە ئۆردوگای مەشق کردندا ڕەنگ ئەداتەوە کە یەکێتی قوتابیو لاوانی عیراق سازی دەکاتو قوتابیانو لاوان بەشداری تێدا دەکەن ..

پێش ئەم ووتانەش ، دەست کرا بە پێشوازی کەژاوەی دەرچون کە بریتی بوو لەم کەژاوانە :

١ ـ دروشمو ئالای عیراق .
٢ ـ دەرچوان .
٣ ـ مامۆستاکان .
٤ ـ ئەنجومەنی زانکۆ .

پاشان دەست کرا بە سوێند خواردنی زانکۆییو

بروانە ل ١١

کۆنگرەی یەکەمی ئابووری ودارایی ناوچەی کوردستان

کۆنگرەی یەکەمی سالانەی
ئەمینداریەتی گشتی کاروباری ئابووری ودارایی
٢١ ی حوزەیرانی ١٩٨٦

لە ژێر چاوەدێری بەڕێز یحی جاف سەرەکی ئەنجومەنی ڕاپەڕاندنی ناوچەی ئۆتۆنۆمی کوردستان ، ئەمینداریتی گشتی کاروباری دارایی و ئابووری ناوچەی کوردستان دەستی کرد بەبەستنی یەکەم کۆنگرەی سالانەی خۆی بۆ لێکۆلینەوەی فراوان لە ئیش‌وکاری ئەمینداریتیو پلانی پێشکەوتوو لە پێناو پێش‌کەش کردنی باشترین ڕادەی خزمەتگوزاری هاوولاتیانو هۆی پێشکەوتن لەو بوارەو متمانەکردنی نەخشەی گونجاو لە سەرەتای کۆنگرە کەدا کە لە ژێر دروشمی «چاکترین خزمەتگوزاریو ئەوپەڕی دەست‌گرتنەوە لە خەرج کردندا لە پێناوی گەشەپێدانی ئابووری‌ی نیشتمانیو پتەوکردنی جەنگی قادسیەی صدامدا » ساز کرا ، بەڕێز یحی جاف سەرەکی ئەنجومەنی ڕاپە‌ڕاندنی ناوچەی ئۆتۆنۆمی کوردستان ووتەیەکی خوێندەوەو تیایدا دەست‌نیشانی ڕۆلی ئەمینداریتی گشتی‌ی کاروباری ئابووری‌و دارایی کوردستانی کرد ، بەتایبەتی لەم بارو دۆخەدا کە وولاتەکمان بۆماوەی شەش ساله جەنگ دەگێڕێو پێویستی بەخستنەکاری هەموو ووزەو توانایەکی بەخشش‌و بنیات نان هەیە .

دوای ئەوە ، بەڕێز دوکتۆر سعدی بەرزنجی ئەمینداری گشتی‌ی کاروباری دارایی‌و ئابووری ووتەیەکی خوێندەوە و تیایدا ئەوەی ڕوون کردەوە کە شێوەی ئەم کۆنگرەیە پێشکەوتنی بەخۆیەوە دیوەو ڕامالینی کۆسپو تەگەرەکانی پێشووی بەخۆیەوە دیوە ، هەروەکو کارنامەکە ڕەوتی پێشکەوتنو دەست‌پێشخەری‌و دەسکەوتەکان دیار دەخات ، ئەمەش لە ئەنجامی کۆششی کارگێڕانی ئەمینداریتی‌و دامو دەزگاکانی تر .

بە درێژی سێ ڕۆژی دانیشتنو گفتوگۆ ، بەشداربووانی کۆنگرە لەم کاروبارانەیان کۆلیەوە ، بەتایبەتی لە ڕووی دەست پێشخەری‌و سەرتاپای ئەو هەنگاوانەی لەلایەن ئەمینداریتی هاتۆتە دی .... هەروەها کورتەیەکی دەسکەوتەکانی هەموو ئەو بەڕێوەبەرایەتی‌یانەی پەیوەندیان بەم ئەمینداریتی‌یەوە هەیە لە نێوان ١-١-١٩٨٦تاکو مانگی ئێستا ...

دیسانەوە ، کۆنگرە بە درێژی لەو بڕیارو پێشنیارانەی کۆلینەوە کە لە کۆنگرەی وەرزی ١٩٨٥ پێش‌کەش کراون ، لەگەڵ دیارترین ئەو گیروگرفتانەی دێتە ڕێگای دامو دەزگاکانی ئەمینداریتی ناوبراوو هەول دان بۆ تەختاکردنی ئەو گیروگرفتانە .

شێرزاد ـ لقی هەولێر

دێ سەرکەڤین دشەری داو دئاڤاکرنێ دا

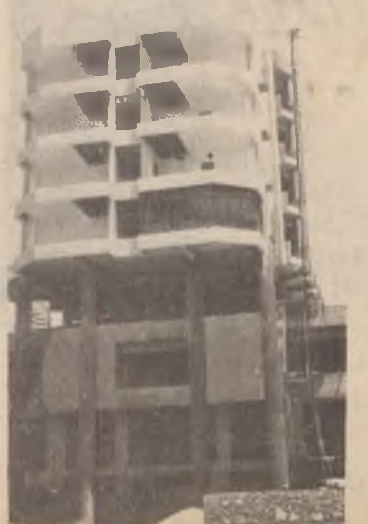

چاف پێکەفتنەك لگەل مامۆستا ئەندازیار احمد عبدالحکیم ڕێفەبەرێ پرۆژکا ئوتێلا هاڤینگەهی لدهوکی وچەند ئاخفتن کرن لسەر کاروبارێت ڤێ پرۆژکێ هاڤینگەهی وبومە دیارکر گرنگیا ڤان پرۆژگاو بومە

هەلبەت هەر تەبەقەکێ هەمی تشتێ خوشێی ورحە تیێدا هەی دێ ئێین تەبەقا بنی لیوانکا ڕینشتنێ و ڕێڤەبەری وپێسترکا کارەبێو کابینا تلفوناو جهێ هەوایێ سار وگەرمو هولا مەزنو شانو وهتد ..

پێسترکا کهربانی و هتد ..! وتەبەقادی دیسا گەلەك تشتێ تێدا هەین ژ مەزەلکێت نفستنێ کۆمارا وان «٥٨»مەزەلکن و «١٦» «شقێت» نفستنێ کو هەر ئێك دوو مەزەلکێت نفستنێ نەو لیوانکا ڕینشتنێ‌یە و

دیارکر چاف دێریا قوماندریا پارتو شورەشێ بوفان پرۆژکا .

پرۆژکێ ئوتیلا هاڤینگەهی ژ پرۆژکێت مەزنە ئاڤاهیێ ئوتیلێ حەفت تەبەقە یە

وتەبەقا ئێکێ دیسا یا تێدا خارنگەها ڕوژهەلاتی «مطعم شرقی» ولیوانکا ڕینشتنێ ورشکا ڕێڤەبەرێ ومەزەلکا پێشیکرنا سینەمای ومەزەلکا (بدالێ) ودیسا

گومگەها مەزن «المخزن» وسێ پێسترکێت کارەبێ یێت د ئوتێلێدا هەین وگەرا (مسبح) خو ئێخستنا ئاڤێو جهێ ڕاوستاندنا تومبێلا وهتد ..!

پ ئەری دەرێ کاربەدەستو بەرپسیارێت پرۆژکی چیە د شەرێ مەیێ پیروز دا .

ب براستێ کاربەدەستو بەرپسیلرێت پرۆژکێ هەمیا پشکداریێ‌یا کری دشەرێ مەیێ پیروزدا لگەل لەشکەرێ میللی‌و لگەل لەشکەرێ مەیێ قارەمانو هەمیا پێش کێشیا

بروانە ل ١١

جسیم ابراهیم دوسکی

هێزا مەیا ئاسمانی‌و کریارێت قارەمانانە

محمد عارف هاشم

بێ گومان دشەرێ مەیێ بەرەڤانیێ دژی رژێما خومەینی یا تەعداکەرو نەفام و ل ماوێ شەش سالا لەشکەرێ مە یێ مێرخاس گەلەك ناڤێ خو لجیهانێ دەرکرو چەسپاند بو هەمی زاناو شەهرەزایێت لەشکەری لجیهانی کو ب ڕاستا لەشکەرەکێ ب حنێرە و گەلەکێ ب هێزە و گەلەکێ ب شیان و سەهمە و هەمی پشکێت لەشکەرێ مە ژ پیادێ (مشاة) و دروع و هێزا ئاسمانی و هێزا دەریایی هەمیا پێکڤە ل ماوێ شەش سالا تەخسیر نەکریە ژبو پاراستنا ئاخا عیراقێ یا پیروز و دەستکەفتێت شورەشا ١٧ ـ ٣٠ تیرمەها پیروز .

هەمی پشکێت سوپایێ مە ب ئێك دل و ئێك شیان و هێز شەرێ لەشکەرێ خومەینی یێ‌کری و ب دەهان جارا شکەستنێت ئێتبکە یێت ئێخستیە لناف رێزێت وی و ب دەهان جارا عەجەمێت تەعداکەر یێت لڤادا شەری رەڤی و هزارەها کەل و پەل و چەکێ گران لپاش خو بێ هێلا ... لێ ئەوا لڤێرە مە دڤێت لسەر باخڤین ، گرنگیا دەورێ هێزیت مەیێت ئاسمانیێ‌یە د ڤی شەریدا .

ب ڕاستی هێزا مە یا ئاسمانی پشتا رژێما ئیرانێ و لەشکەرێ وی شکاند و سەهما ڤێ هێزی یا چویە د سەرێ هەمی ئیرانیادا ژ زاروکا هەتا پیروکالا چنکو ب هزارەها دربێت مەزنو وێرانکەرێیل جەرگێ ئیرانێ داینو ب سەدان ئارمانجێت لەشکەری لئیرانێ یێت پەلخاندیو ماکینا لەشکەری یا ئیرانێ یا تێکدای و ئەڤە ژ ڕوژا چوارێ ئەیلولا سالا (١٩٨٠)ێ ڕوژا دەستپێکرنا شەرێ ژلایێ رژێما خومەینیڤە لسەر عیراقا مەزنو هەتانهو ئەڤ هێزا دلشێر هەمی ڕوژا دربەکا مرنی و وێرانکرنێ د دانیتە رژێما ئیرانێ و بڤێ چەندێ هێزا مە یا ئاسمانی خو دیارکر کە هێزەکا ب شیان و سەهمەو وێرانکەرە و دڤێت هەمی دوژمنێت عیراقێ حسیبەکێ هەردەم بو بکەن .

دماوێ ڤان شەش سالا هێزامە یا ئاسمانی یا قارەمان شیا شەلەلێ بێخیتە گیانی لەشکەرێ خومەینی و پەرژەوەندیێت وی یێت ئابوری ، ئەو حنێرەکا مەزنە بو هێزا مە دەمێ ل سالا (١٩٨٥)ێ بتنێ شیا بیت (٢٣٥٨٦) هێرشێت ئاسمانی بیەتە سەر ئارمانجێت لەشکەری و ئابووری لئیرانێ و پەهلەوانیەکا زێدە دژوارە کو هێزا مە یا ئاسمانی هەتا دویماهیا نیسانا (١٩٨٦)ێ شیابیت (١٤٦٨٦) هێرشێت وێرانکەر ببەتە سەر ئارمانجێت ئابووری و لەشکەری یێت رژێما خومەینی یا چەپەل .

هەلبەت ئارمانجا ژڤان هێرشێت وێرانکەر ئەڤەبون :

١ ـ داوەستاندنا فرێکرنو فروتنا نەفتا ئیرانێ بو دەرڤەی ئیرانێ ب ڕێکا دوورگەها (خرج)ە چنکو وەك خویایە هەمی یان ژی ٩٠٪ ژ نەفتا ئیرانێ ب ڕێکا دوورگەها خرج دهێتە فروتن و پارێ ڤێ نەفتێ خومەینی د دەتە ب چەك و بکار دئینیت دژی مللەتێ عیراقێ یێ ئاشتیخاز لەورا هێزا مە یاناسمانی بڕیار دا کو خرج وێران بکەت و وێرانکر و نهو نەفتا ئیرانێ ژ وێری ناهێتە فروتن و هوسانێ فروکێت مەزنترین پەرژەوندیا خومەینی پەلخاند .

٢ ـ هێزا مە یائاسمانی لڤان هێرشێت خودا گەلەك ڕێكو ڕێبارو پروسکێت شەمەندەفەراو فروکەخانە یێت گرنگ پەلخاندن و نمونە گەلەکێ دماوێ ڤان شەش سالادا لێ نمونێت زور نێزیك ، ل ڕوژا (١٣)ێ ئادارا (١٩٨٦)ێ هێزا مە یائاسمانی پرا « قطور » یا زور گرنگ پەلخاند ، ئەڤ پرە دکەفتە ژووریا ئیرانێ و شەمەندەفەرێت ئیرانێ بڤێ ڕێکێ چەك ژ دەرڤەی ئیرانێ دئینا ، هەروەسا فروکێت مە یێت قارەمان پرا (قافلانکو) یا کونکریتی ئەوا (٣٥٠)م درێژ و (٤٠)م بلند پەلخاندو تێکدا ، .. ئەڤ دکەفیتە نێزیکی (میانا) لنێزیك بەحرا قەزوین ، ئەڤ پرە ژی زورا گرنگ بو و بڤێ ڕێکێ شەمەندەفەرێت رژێما خومەینی دچونە تورکیا ... دیسا فروکێت مە پرا (تلەژنك) یا تیەت بو شەمەندەفەرا لنك دیزەفول پەلخاند ئەڤ پرە ڕێکا ڤەگوهازتنا چەکی و مروڤا بو بو بەروکێت شەری ، ئەڤەو ئەڤ پرێت ژێری ژی زوژ زور دگرنك بون لئیرانێ هێزیێت مە ل ئەڤ سالەو پار هەمی پەلخاندن (پرا محمره ، پرا سید عبود ـ پرا عبادان ـ پرا فتنج ـ پرا چوبیدە ـ پرا تێکه) و ... هتد .

٣ ـ دەمێ رژێما خومەینی هێرشەکێ دئینیتە

بروانە ل ١١

شەرکەرێت فەوجێت بەرگری نیشتمانی دەستەکێ گرانەل سەر سەرێ دوژمنی

لسەفەرا بەروارێ بالا د ناف شاخ و دارێت کوردستانا ڕەنگین دا هاوکاری چاف پێکەفتنەك لگەل جەنگاوەر هێزا حکمت عابد مزیوری مستشارێ فەوجا «٦٨»ی بەرگری نیشتمانی و هەڤال رائد مناف اسماعیل نامق .

پ تو جەوا شەرکەرێت فەوجێ دبینی و ئامادەی‌یا وان ژ بو بەرەڤانیا وەلاتی .

ئەز د بینم بیرو باوەرەکا موکوم یا لنك هەی و د ئامادە نە بو خو گوری کرنێ بو عیراقا خو و د ئامادەنە بو بەرەڤانیا عیراقێ دژی هەر تخم پەرستەکێ وهەر جهەکی

ـ هەوە چ پشکداری هەنە لبەرێت شەری و شەرکەر چەوا د ئامادەنە بو پشکداریێ لبەرێت شەری ؟

+ فەوجا مە پشکداری کر لدەڤەرا پەنجوینێ

وپاشی هێزا رائد مناف اسماعیل نامق بەرسڤا چەند پسیارێت مەدا

+ هێزا رائد مناف تو شەرکەرێت فەوجێ چەوا دبینی سەبارەت ڕێزگرتنا لەشکەرێ ؟

+ هەلبەت نە تشتەکی بەرزە یە کو ژمارەکا گەلەك ژ شەرکەرێت فەوجێ ئەون یێت لەشکەری کری و ئەڤە بو پالڤەدانەك بو بکار ئینانا کارێ مە وئەم گەلەك ژی دڕازینە .

ـ تو چ دبێژی بو پێك ئینانا فەوجێت سڤك بو کوڕێت گەلێ کورد .

+ ش پێك ئینانا فەوجێت سڤك دیار بو نیشتیمان پەروەری و دلسوزیا گەلێ کورد ژ بو پاراستنا وەلاتێ خو و دیار بو ش ڕزگارکرنا ئاخا مە ژ دەستی دوژمنێ خوین خوار لژوریا وەلاتی و دیار بو مێرخاسیا وان دشەری دا لگەل لەشکەرێ مەیێ قارەمان و دیار بو سەربازێت وەفادار بو سەروکێ تێکوشەر صدام حسین ی خودێ بپارێزیت .

پاشی هەڤال احمد علی پێداوی بەرپسیارێ ڕێکخراوا فەوجا «٦٨» یا پارتا بەعسا عەرەبیا هەڤیشك و چەند ئاخفتن کرن لسەر فەوجێ گوت .

دەورێ پارتێ گەلەك یێ گرنگە دفەوجی دا و بهاریکاریا هەڤال مستشارێ فەوجێ وهەڤال ئامرێ فەوجی کارێ مە بدروست ترین ڕێمك بکارتێت و هاریکاریەکا بەر فرەه تێتەکرن ژ هەمی لایا فەو بەلاف کرنا بیرو باوەرێت پارتی و دوژمنداریا رژێما خومەینی لسەر وەلاتێ مە و ش بو پێش ئێخستنا کارێ ڕێزگرتنا پارتیاتیێ دفەوجێ دا ئەم هەمی هێزا خو کاری دکەین ژ بو سەرکەفتنا گەلێ مە بسەروکاتیا قوماندارێ تێکوشەر هەڤال صدام حسین ی خودێ بپارێزیت .

و پاشی بەڕێز نقیب خالد محمد امین جێگرێ ئامرێ فەوجێ گوت .

پێك ئینانا فەوجێت سڤك لناف گەلێ کورد دەستکەفتە کە ژ دەستکەفتێت پارت و شورەشێ بو گەلێ کورد و گرنگیا خو یا هەی بو موکوم کرنا بەرێ نافخویی و ش بشکداریێت وان لبەرێت شەری دژی رژێما خومەینی کەڤنە پەرست شەرکەرێت فەوجا «٦٨» یاسڤك هەمی وفاداری ودلسوزی یە ژبو بەرەڤانیا عیراقا خو یا مەزن بسەرو

کاتیا سەروکێ بەرکەفتی صدام حسین ی خودێ بپارێزیت .

شەرکەر شوکت عابد مزوری جێگرێ مستشارێ گوت :

مە چەك هەلگرت ڕوژا مە دیتی دوژمنداری بسەر وەلاتێ مەدا هات و ئەم د ئامادەینە بو خو گوری کرنێ بۆ عیراقا خویا مەزن وئەم ئەهدا وەفا دارێ نوی دکەینە ڤە بو سەروکێ بەرکەفتی صدام حسین ی خودێ بپارێزیت کو هەر دەم بمینین سەربازێت دلسوز ژ بو ئاخا عیراقێ و ئەم د بەردەوا مبین ژ بو خەباتێ هەتا رژێما خومەینی تێتە ڕێکا ڕاستیێ .

جسیم ابراهیم دوسکی

Institut Kurde de Paris

هاوکـــاری ل ریقەبەریا گشتی‌یا ساخـــلەمیێ ل باژێرێ دهوکێ

براستی کارێ دختورا کارەکێ گرنگە ئـو کارەکێ مرۆڤاتییە «عمل انسانی» بێتڤیە جەماوەر بزانن هەرسال ئەو خو «فەحصبکن» داکو چـو نساخی لجەم وان نەمینن ئەڤە ژ لایەکێڤە . ئـو ژلایێ دیڤە بێتڤیە جەماوەر وەکو خو دبینن ئـەو بجەك نساخە بلا ئێك سەر قەستا خەستەخانێ بکن ، چنکو هەکر ئەو وەنەکن دێ ئێش ڤەکرت و چێدبت جەماوەری ژك ڤەکرت ژ هندەك ئێشـا .. دیسا وەکو ئەم دبینین دختور و خەستە گەلەك پێـت بێشکەڤتین ئەڤجا بوچی ئەم دێ ئێشا ل سـەر خو ستورکین . خویندەوارێ هێژاو بەرکەفتی هاوکاری ل ریڤەبەریا گشتی‌یا ساخلەمیێ ل پارێزگەها دهوکێ.

ئەڤ چاف‌پێکەتنە دگەل سەیدایێ هێژا دختور محمد دلشاد رجب دختور مەبێ خۆشە تو بەرسفا خالێت خوارێ بدی داکو جەماوەرێ دهوکێ مەفایەکێ ژێ‌ببینن ...؟

ب ریڤەبەریا گشتی‌یا ساخلەمیێ ب چ شێوی خزمەتێ دگەهینتە جەماوەری ..؟

ب ریڤەبەریا گشتی گەلەك خزمەتێ دگەهینتە جەماوەری بریکا خەستاو تەئمینا ساخلەمیـــێ (تامین صحی) و کرێدانا کوزێت ساخلەمیێ و فرێکرنا کادرێت ساخلەمیێ بو گوندا بریکا ساخلەمیا گوندا «الصحه الریفیه» هەروەسا کادرێت مە ل هەمـی خەستێت پارێزگەهێ شەڤ و رۆژا دکەنە ئێك ژ بو خزمەتا جەماوەرێ پارێزگەهێ دیسا ژ کارێ ریڤەبەریا مە دانانا دەرزێت «تەلقیحێ» بو زاروکا دژی ئێشاو ژبیرامە نەچیت کو خەستا ددانا ژی لپارێزگەهی گەلەك خزمەتێ دگەهینتە جەماوەری بـــێ گومان هاریکاریا ئێکەتیا گشتی‌یا ئافرەتا لدهوکێ و کومەك جوتیارێت دهوکێ گەلەك شولێ مە بساناهی دکەن .

ئەڤە ژلایەکی و ژ لایـــەکـی دیڤە ئالکرنا (خەستا صدام) لپارێزگەهی گەلەك مەودایـــێ خزمەتێ بەرفرەهکر فیکرو ئەڤ خەستا یاهاتیــە ئاڤاکرن لدویف جوانترین مودێلێت هەڤچەرخ ..؟

پ چ گیرو کرفت دکەڤنە بەرسینگاهەوە دەمێ هوین ب خزمەتێ رادبن ..؟

ب براستی ژ کرفتارێت مەزن ل ریڤەبەریا مە کێمبونا کادرێت ناڤەراســـت یێ ساخلەمیێ یە ، هەروەسا کێمبونا کادرێ ئیدارێ ل ریڤەبەریێ . .

لێ ئەم گوه نادەینە ڤان گیرو کرفتاو ئەم هەر دبەر دەوامین لســـەر خزمەتا جەماوەرێ و بئاڤاهیا خودێ و ب هاریکا بەرێز ریڤەبەرێ گشتی و سەیدایێ پارێزگەرو لقێ پارتا بەعسا عەرەبیا هەڤبشك لدهوکێ ئەم دێ ڤان گیرو کرفتنا ژی چارەسەرکەین ..

پ تە چ پەیف هەیە بریکا رۆژناما «هاوکاری» بێژیە جەماوەری ..

ب لپێشیێ ئەز گەلەك ســـوباسیا رۆژناما «هاوکاری» دکەم کو رێك دایەمە ئەم هوسا لسەر بزاڤێ سەرو بەرێ ریڤەبەریا خو باخڤین وداخازا دکەین ژ جەماوەرێ خوشتڤی کو زیدەتر هاریکاریێ دگەل مە بکەن و دەمێ ئەم بانگەوازیا د دەین بـــو دانانا دەرزێکێت ئێشـــێت پیس هیڤی دکەین ب زویترین دەم جەماوەر لدویف بانگەوازیا مە بهێن دا هەمی پێکڤە هەول بدەین بـــو ئاڤاکرنا جەماوەرەکێ پاقژ دویر ژ نەساخیاو سوپاس .

محمد ئوسمانا : تایێ دهوکێ

لـــەم بەرێـــوەبەرایەتی‌یەدا :

دامەزراندنی دام‌و دەزگا کۆمەڵایەتی‌یەکان ، کارێکی ڕاستەوخۆ دەکاتە سەر باری کۆمەڵایەتی.. بۆ نموونە ، جاران ڕوو بەڕووی دەیان دیمەنی پەك‌کەوتەو کوێرو بەساڵاچوو ئەبووینەوە کە لە ئەنجامی نەبوونی مەڵبەندێکی تایبەتی بـۆ حەســـانەوەیان هەستیان بەکەم‌و کورتی‌و نەهامەتی‌ی خۆیان دەکرد.

دامەزراندنی بەڕێوەبەرایەتی چاودێری کۆمەڵایەتی لە هەولێر لە ســـاڵی گەلێك مەڵبەندی کۆمەڵایەتی گرتە خـــۆی .. بۆ ڕوون‌کردنەوەی دیارترین ئەو چالاکی‌یانە چووینــە دیدەنی خاتوو رزقیە عزت نعمان بەڕێوەبەری چاودێری کۆمەڵایەتی‌و لەوەڵامدا وتی :

دەزگای چاودێری کۆمەڵایەتی کە ســـەر بە ئەمینداریێتی کاروباری کۆمەڵایەتی‌یە ، چـــەنـد مەڵبەندێکی کۆمەڵایەتی پێوە بەستراوە تەوە ، لەوانە چاودێری کردنی هەتیوان‌و کەڕو لاڵ‌و کوێران‌و بەساڵاچوان‌و ژمارەیان گەیشتۆتە دەمەڵبەندو پێش‌کردنەوەی ئەم بەڕێوەبەرایەتی‌یە ، تەنیا خانەی منداڵان هەبوو

، کەچی ژمارەکە گەیشــتە دەمەڵبەندو هەریەك لەو مەڵبەندانە ڕادەی خزمەتگوزاری فراوان پێش‌کەش دەکەن ..

لە بەڕێوەبەرایەتی‌یەکەماندا ، بەشی چاودێری خێزان هەیە ، کە ئیش‌و کاری ڕێك‌خستنی ئـــەو کاروبارانەیە کـــە پەیوەندی بـــە خێزانەوە هەیە ، لێرەدا هاووڵاتیان پەیوەندی بەبەشەکەوە دەکـــەن ، ئەوانەی کە سەقەتن لە کارکردن‌و بێـــوە ژنەکان‌و پەك‌کەوتەکان‌و پاشان مووچەیان دەنێردرێتە سندوقی چاودێری خێزان لە لایەکی‌ترەوە ، کۆششێکی تەواو نووندراوە بۆ دامەزراندنی پەك‌کەوتەکان بە هاوکاری لەگەڵ مەڵبەندی دەست نیشان کردنی پەك‌کەوتن‌و تا ئێستا ٢٠٠٠ ـ لەوانە کاریان ئەنجام دراوە ، بە دابەش‌کردنی ـ١٣٧ـ پەك‌کەوتە کە دابەش‌کراون بە سەر دام‌و دەزگاکانی کارکردن لە هەولێر .

● خاتوو دەربارەی دیارترین ئیش‌و کاری دام‌و دەزگاکانی چاودێری کۆمەڵایەتی وتی :

هیوا . . . دەگەشێتەوە . .

ئێمە بە دەوری خۆمانەوە ، سەرپەرشـــتی کاروباری گەلێك مەڵبەندی کۆمەڵایەتی دەکەین .. بە شێوەیە :

١ ـ دەزگای میری چاودێری کچ‌و کوڕان :

کە هەموو چەشنە خزمەتگوزاری‌یەکیان پێش کەش دەکەین ، لەوانە خزمەتگوزاری کۆمەڵایەتی‌و ژانین‌و ڕۆشـــنبیری‌و گوزەرانی منداڵان کە ئازاری پچڕانی خێزان دەچێژن ، یان دایـــك‌و باوك وون دەکەن .

٢ ـ باخچەی ساوایان :

مەبەست لێرەدا دروست‌بوونی بارێکە کـــە منداڵ هەست‌بەوە نەکات لە دایك‌و باوك جیا بۆتەوەو هەموو چەشـــنە پەروەردەیەکی پێش‌کەش دەکرێ‌و خواردنی بۆ ئامادەیەو باری تەندروستی ڕۆژانەیان بەسەر دەکرێتەوە ..

٣ ـ خانەی چاودێری بەساڵاچوان :

مەبەست لەم بەشەدا ئەوەیە کە هیوا بدرێتە بە ساڵاچووان ، بێ‌گومان جگە لە شوێنی حەسانەوەو گوزەرانی ، هەموو پێویســـتی‌یەکی دڵنەوایی‌کردن بۆئافرەتان‌و پیاوان ڕێك‌خراوە ، لەوانە ســـەردانی بەردەوامیان بۆ شوێنی حەسانەوەو هەموو پێویستی‌یەك کە لە مەڵبەندەکەدا زامن کراوە .

٤ ـ دانیشگای پەك‌کەوتەکان :

کە بریتی‌یە لە دانیشگای «ڕووناکی» کوێران‌و دانیشگای «هیوا»ی کەڕو لاڵەکان‌و دانیشگای (تکا) کە تایبەتە بەوانەی لە ڕووی مێشکەوە دوواکەوتوون ، مەڵبەتە ئەرکی ئەو دانیشگایانە بریتی‌یە لە ئامادەکردنی ئەو کەسانە بۆ ژیانی کامەران‌و ڕاهێنانیان لەسەر چەندان ئیشی هونەری‌و لە پێناو بنبرکردنی دیاردەی سواڵ .

٥ ـ سەرپەرشتی هونەری :

کە ئیش‌و کـــاری ئەومەڵبەندانە ، بەردەوام ڕادەپەڕێنێ ، هەروەها پێویستی ڕۆژانەیان بەسەر دەکاتەوە .

● هەروەها وتی :

بەڕێوەبەرایەتی‌یەکەمان ، بەردەوامە لە کۆبوونەوەو بەدواداچوونی گیروگرفتی کارکردن لـــەو مەڵبەندە مرۆڤایەتی‌یانە ، هەروەها تا ئێســـتا بەشداری چەندان بۆنەی نیشـــتمانی‌و کۆمەڵایەتی هەمەڕەنگمان کردووە ، جگە لە کردنەوەی پیشانگای بەرهەمی ڕەنگین‌و بەشـــداری خولەکانی تایبەت‌و سەردانی کارگەو بوارەکانی کارکردن‌و ڕێك‌خستنی گەشت‌و گوزار ، بۆ حەسانەوەی منداڵ‌و بەساڵاچوان‌و پێش‌کەش کردنی هۆیەکانی دڵنیایی .

● مایەوە سەر ئەوەی بڵێین ، خاتوو رزقیە ، ماوەیەکی درێژە لەم بەڕێوەبەرایەتی‌یە ئەرکی سەرپەرشتی کارێکی دڵسۆز دەبینێ ، ئەمەش لە هەوڵ‌و کۆششی‌دا ڕەنگ ئەداتەوە ...

شێرزاد : لقی هەولێر

چاف پێکەفتنەك لگـــەل مامۆستا داود قادر عبـــد سەرەکێ نەقابا مامۆســـتایاو چەند ئاخفتن کرن لســـەر کار و بارێـــت نەقابێ ودەورێ نەقابێ دشـــەرێ قادسیا صـــدام دا و گوت :

هندی نەقابا مامۆســـتا یانە لدەفەرا ئوتونومـــی و بتایبەتی تایێ دهوکێ و هەتا ڤێکاڤێ بزاڤێ د کەت ژبـــو رونکرنا رێکی وبەلاف کرنـــا بیرو باوەرێت پـــارت‌و شورەشێ و بزاڤێ د کەت ژبو چاندنا ڤینا وەلاتی د هەمـــی دلا دا و دانانا پێچێبویێـــت بنکەهێت خاندنێ د پارێز- گەهێ دا ژ بو پالدانا شەرێ مەیێ پیروز شەرێ قادســـیا صـــدام ی بسەر رێڤە جونا بیرو باوەرێت مامۆســـتایێ ئێکێ و ئاڤاکەرێ کەلا عیراقێ یا نوی هەڤالێ خەباتکـــەر صـــدام حسینی خـــودێ بپارێزیت و دیسا نەقابا مـــە بزاڤێ دکەت ژبو پێش کێش کرنا باشترین خزمەت بـــو مامۆستایا و بەرەڤانیا ماڤێـــت وان دکەت برێکا لجنا ئەنداما ، و لســـەر رێکا کاروانێ نەقابا مە مە شیا ئافاهیێ نەقابـــا زاخو و ئامێدیێ دروســـت بکەین و مە پارچەکا ئەردی یا وەرکرتی داکو ئاڤاهی یەکی لڤەزا ســـێمێلێ ئاڤاکەین .

هاوکـــاری لنەقـــابا مامـــوستایا لدهـــوکی

واتایێ مە پشکداری یـــێ دکرین دهەمی لجنێـــت فێلکرنێ دا و لجنێت ڤەکو- لینێ و لجڤاتێت نەهێلانـــا نەخویندەوارێ و هەر وەســـا نەقابا مە یا رابوی بگەلـــەك سەرەدانا بو بەرێت شەری و لپێشـــیا دوژمنێ نەفـــام و نەقابا مە یا رابوی بگەلـــەك سمینارا و بتایبەتی لسەرێ ساڵا خاندنێ زێدەی سەرەـ دانێت بەردەوام بو ماڵێـــت شەهیدا وئێخسیرا وبەرزەـ بویا ودیسا نەقابا مە رابـــو بخرڤەکرنا دیارێت ســـەرـ کەفتنێ ژ هەڤالا لپارێزگەهێ و گەهاندنا وا بو دەڤـــەرا سلیمانیێ و هاتنە پێش کێش کرن بو پالەوانێت فەیلەقـــا نیك بیروزباهی بو وان سەر کەفتنێت مەزن ئەوێت هاتینە بجه ئینان لدەڤـــەرا زووری لبەرێت شەری دژی رژێمـــا خومەینی یا نەفام .و نەقابا مە دەستکاتیا لگەل هەمـــی لجنێت بیرهاتنا یا هەی بـــو بیرهاتنێت نیشـــتیمانی و بشکداریێ دکەت بکاروانێت پێشانکەهی و کومبینێـــت جەماوەری و دیسا رادبت ب پێشـــڤە جونێ بەرامبـــەر مێڤانێت هاڤینگەها و ئـــەم ئامادە دکەین بو وان جهی‌و هەمی تشتێ خوشیێ ودیسا تایێ دهوکێ یێ بەردەوامە بو پێش کێش کرنا هاریکاریا بو هەڤالێت خانەشین «متقاعد» ومالێت وان ومە ئەهدا لسەر روحا خو دای کو هەر کاری بکەین ژبو خزمەتا عیراقێ و هەڤالێت مامۆســـتا وبهەمی رێکا وبهەمی تشتی و ئەم فێ دەلیڤێ د چەوسینین بـــو بیروزباهیا قوماندارێ کاروانێ خو هەڤالێ خەباتکەر صدام حســـین خودی بپارێزیت و گەلێ مەیێ قارەمان بفـــان ســـەرکەفتنێت بهاگران ئەوێت کو هێزێت مەیێـــت قارەمان بجه ئینابن د ڤـــان شـــەرێت دیماهیێ داو دژی رژێما ئیرانێ یا بێهن گەنـی و ئەهد بت ژ مە کو هـــەر بمینین سەربازێت دلســـوز ژبو پاراستنا دەستکەفتێت شورەشا ١٧ـ٣٠ی تیرمەهـ پیروز و بو خو گوری کرنێ بو ڤی وەلاتێ بها گران .

جسیم دوسکی

بەڕێوەبەرێتی بەرگری شارستانی لە سلێمانی

لەم مانگەدا دیدەنی‌یەکی بەڕێوەبەرێتی بەرگری شارستانیمان کرد بەڵام کاربەدەستانمان بەشێوەیەکی جەنجاڵ بینی بۆیە سەرەتا چووین بۆ لای لێپرسراوی ڕاگەیاندن تا لەڕێگای ئەوەوە دەرگا لە ڕووی هەندێ قســـەوباســـدا واڵا بکەین لێمان پرســـی ، کاك ـعوسمانـ تۆزێك قەرەباڵغ دیارن ، وتی : هەموو ساڵێك بەڕێوەبەرێتی‌کەمان چەند دەورەیەك دەکاتەوە بۆ کاربەدەستانی دائیرەکانی تر تا بەهۆی ئەو دەورا- تانەو ئەو دەرسانەوە کە تیایدا دەوترێنەوە زانیاری یەکی ئەوتۆیان لا هەبێت کە لە ژیانی ڕۆژانەدا کەڵکی لێوەربگرن ..جا ئەو قەرەباڵغی‌یەی کە ئێســـت دەیبینن قوتابیانی دەورەی ئەم مانگەن‌و بۆ پشوودان بەهۆڵەکەدا دەگەڕێن .

باشە کاك ـعوسمانـ بەشێوەیەکی گشتی ئەو دەرســـانە چین کە بە بەشـــداربووانی دەورەکە دەگوترێنەوە ؟.. لە ڕاستیدا بەپێی سروشـــتی دەورەکەیە ، چونکە ئێمە سێ دەورەمان هەیە ، یەکەم: دەورەی ئاگرکوژاندنەوە کە ماوەکەی «١٠»دە ڕۆژەو کرێکاران‌و ئەوانەی خوێندنیان تا شەشی بەرەـ تایی‌یە بەشداری تێدا دەکەن .. دەورەی دووەم کە سانەوی یەو پانزە ڕۆژ دەخایێنێ ئەوانە بەشداری تێدا دەکەن کە بڕوانامەی ناوەندی‌و خوار ناوەندیان هەیە ... دەورەی سێیەمیش کە پێی دەگوترێ «دەورەی اساسی»ئەمە بۆ دەرچووانی ئامادەیی‌و دەرسێك دەربارەی فریاگەری سەرەتایی «الاسعافات

بەرەوژوورەو بیســـت‌ویەك ڕۆژ دەخایێنێ ئـەم دەورەیەی ئێستاشمان دەورەی ئەساســـی‌یە بەڵام سەبارەت بە دەرســـەکان ئەوە بەڕێز بەڕێوەبەری بەڕێوەبەرێتی ئاگـــر کوژاندنەوە کاك (عباس قادر محمد)ە ئەو پەیوەندی‌یەکی ڕاستەوخۆی بەدەورەـ کانەوە هەیە چونکە یەکێکە لەو مامۆستایانەی کەدەرس دەڵێتەوە ..

کاتێك هەمان پرسیارمان لە کاك «عباس»کرد لە وەڵامدا وتی : پێش ئەوەی بێمە سەر ئەو دەرسانەی کە بەشێوەیەکی گشتی لەدەورەکاندا دەووترێنەوە دەمەوێ ئەوەش بڵێم جگە لەو دەورانەی ســـەرەوە ئێمە دەورەیەکی ئەساسی ساڵانەمان هەیە کە تایبەتە بەو کرێکارو فەرمانبەرانەی لە کارگەکانی دەوڵەت‌و دەزگاکانی تر دا ئیشیان ئاگرکوژاندنەوەیە دەورەـ کەشیان چل‌و پنج ڕۆژ بەردەوام دەبێت تا بتوانن لەڕێگای ئەو شارەزایی‌و پسپۆڕی‌یەوە کە لە دەورەکەدا پەیدای دەکەن لە کاتی کەوتنەوەی ئاگـــردا بەکاری بهێنن بەڵام سەبارەت بەو دەرسە گشتی‌یانەی کەلەـ دەورەکاندا دەوترێنەوە بریتین لـــە : چەکی تازەی جەنگی‌و چۆنیەتی خۆ پاراستن لە کارێگەریان وەکو کیمیاوی‌و ئەتۆمی‌و جەرسومی هەروەها چەکی تەقلیدی‌و چۆنیەتی خۆ پاراستن لێی پاشان چەند

بروانە ل ١١

ئـازاد

Institut Kurde de Paris

کۆڕێکی شیعر خـــوێندنەوە لە سلێمانی

لە چوارچێوەی چالاکیەکانی وەرزی ڕۆشنبیری دەزگاکەمان ، لقی دەزگاکەمان لە سـلێمانی ڕۆژی پێنج شـــەممەی ڕێکەوتی ١٢ـ٦ـ١٩٨٦ کۆڕێکی شیعر خوێندنەوەی ساز کرد ..

کە تیایدا سێ شاعیری لاو بەشداریان کرد ، لەگەڵ دەنگ و سۆزی موسیقادا ، یەك لە دوای یەك شیعرەکانیان خوێندەوە ، ئەم کۆڕە لە هۆڵـــی بەڕێوەبەرایەتی ڕۆشنبیری جەماوەر ســازکرا ، شاعیری لاو کاك «بەرزان هەســتیار» یەکە یەکە شاعیرانی پێشکەش بە ئامادەبوان کرد ، لە سەرەتادا شاعیری لاو کاك «بەهات قەرەداخی»
(کات ژمێر بیست و پێنج)ی پێشکەش کرد کە تیایدا دەڵێت :

کەس نازانێت
ئەم کۆچە شێت و سامناکە
هەتا کوکەی
هەر مل دەنێت ؟!
کەس نازانێت
ئەم داستانە پڕ نهێنی یە ،
چۆن و بەچی کۆتایی دێت ؟!
کۆچ سامناکەو
کەس ، تێناگات بۆ کوێ دەچێت
ئەم ئاژەڵە دەردە دارە
بەرەو کام هەڵدێرێش دەدات ؟!
کەس ..
نازانێت .. کەی لە چڕە دووکەڵێکا ،
بڕیاری مەرگـــی خـــۆی ئەدات !

* * *

پاشان کاك «جەمال غەمبار» شیعری هەمیشە پاییزی خوێندەوە ، لە بەشێکدا دەڵێت :ـ

جاران شەوارەی لە دایکبوونی
کۆڕەی شیعرێکم
بە تەنیاو لە دیار تاقە مۆمێکا ، ڕۆژ ئەکردەوە
لە هەوری تەمەن بپرسەو بڵێ !
چەند جار هەناسەم بووە بە هەڵم و
لە سنگی شینی دەریاکانەوە ،
بەرەو کێوەکان بەرزبۆتەوە ؟!
پێی بڵێ ، ئاخۆ ،
چەند جار بوویتە ئاو ..
بە شانی و ملی کیژۆلەیەکدا ، هاتوویتە خوارێ ،
کە هەموو دنیای لە جوانیی خۆیا کۆکردبۆوە ؟.
بپرسە ئاخۆ ،
ئێستا ئەو هەورە ،
سەر گەرمی کۆچ و ڕەوێکی سەختە
بۆ دوور وڵاتێ

یاخود نیازێ هەر دابباری ؟!

لە کۆتاییدا کاك «عبدالقادر سعید» کۆتایی بـە کۆڕی شـــیعر خوێندنەوە هێنا بــە خوێندنەوەی «تراژیدیای مەرگی پاکیز» کە بۆ خوشکێکی جوانەمەرگی نووسیبوو ، تیایدا دەڵێت :ـ

ئەمشەو شیعر
دوایی تایە
بارانی بەخوڕی
ژووری دڵمەو
ناهێڵی چاو بنێیە خەو
ئەمشەو شەپۆلی ناخەوا
گێژم ئەداو
ئەم ڕاتە دەم
ژامن ١٨ ساڵ پێش ئێستا
هەرچی ئەکەم
شتێ هەیە
کەم ڕۆژ هەیە لە ناو دڵما
ڕانەبورێت و مان نەگرێت
خەمیش نییەو لە خەم ئەچێ
کە دێت وەك گاسن ئەکڵێڵێ
ئەمشەو میوانی ناوەختەو
لە ئازارما ئێشك ئەگرێ
سەری ناوە بە سنگمەوە
لەومناچێ جێم بهێڵێ .

* * *

ئەمەو کۆمەڵێکی زۆر لـــە ئەدەب دوســـتان ئامادەی کۆڕەکە بوون .

ـ ئـــازاد ـ

ئەرێ گەلو

● عبدالستار حسن ردینی

پێشـــکیشە بۆ گەلێ عیراقێ ب بیرهاتنا سەرکەفتنیت پیروز لسەر دوژمنێ پیس و چەپـەل ..

هـەرێ گـەلو !!
باوەربکەن ئەزێت بینم
عەفرەك یێت هێت
ل ئاســمانێ ئاخا وەلاتی
خۆ دهژینیت
یێ پڕ باران و هیفی یە
ئـەوی دڤێتن !!
ئەو هاڤینا بگەرم و گوری
نەهێلیتن
ب بایێ خوینێ هۆین و تەزی
ئەوی دڤیتن !!
ئاخا خوبــا جوان و شرین
لدەشـــت و چیــا
ل دول و نهال و کێری یا
ئـــاف ب دەتن
بســـورە چبکێت باراناخۆ
بســـورە چبکێت باراناخۆ
داکانی کێت ئاف لێ هشك بوی
جارەکادی
بزێنسەڤـە
داجوکێت ئاف لێ هشك بوی
دەرێــژ ببن ڤە
داگیاو کولیلك و
داروبــار
جارەکادی ،
خەملێ بدەن ڤە
داگور مژین
لســـەر لێفێت زاروك و پیرا
ڕوێ بدەنەڤە
ئەو زاروکێت !!
لێ بەر گوللە توپێت دوژمنێ
پیس و چەپــەلێ ،
هەر ژبازێرێ (فــاوا) دەلالێ
هەتا (چوارتا) جوان و ڕەنگین
دەر بــەدەرێ ،
کولانابوێ
ئو مـــالێ خراب و وێران بوێ
ئو بێ خودان و سەمیان بوێ .
بزڤـــرنڤـــە ..
بزڤـــرنڤـــە

بــــۆ شەهیدێك

● ئەسعەد جەباری

تــۆ نە مردووی لەناوومانی !؟
وشـــــەکانت دە زرنگێتەوە
لـــەگوێما ...
باوەر ناکەم تۆ مردوو بیت !!
تــۆ بووی هاوڕێی چەوساوان .. ؟
تــۆ بووی لەگەڵ هەژاران
تــۆ قەڵایەك بووی بەرامبەر
دوژمن !؟
چۆنوا زوو کۆچت کرد .. ؟
تــۆی کەم ژیــاو کەڵ ژیــاو .. ؟
تــۆ نەوەی ســـەدەی
بیســـتەمی .. ؟
دەبێ وابی !!
ئەوەی ئەیـــانەوێ
نـــابێ وابێ !؟
ئەگەرچی ژیانیکی سەختە
دوای تــۆ !!؟
بەڵام کـــۆڵ نادەین
نابین ڕەنجەڕۆ
دەبرین دەکوژین تۆڵەت دەسێنین
تاکـــو ئاواتمان
دێ نینەدی ... دێ نینەدی ... ؟

ڕوونکردنەوەیـــەك

لە ژمارە (١١٨)ی گۆڤاری بەیان وتارێك بە ناوونیشانی «ئەدەبی منداڵان وەکو ئەناتۆل فرانس دەیبینێ» بڵاوکراوەتەوە ، لە پێرستی ئـــەم گۆڤارە نووسراوە لـــــــە ئینگلیزی یەوە کراوە بە کوردی ، ڕاستی یەکەی ئەوەیە ئـــەو وتارە لە عەرەبی یەوە کراوەبە کوردی ، داوای بەخشین لە خوێنەران و لەوەرگێڕەکەی دەکەین .

گۆڤاری بەیان

مناڵانی وڵاتەکەم

نووسینی : دیی سیپتەمبەر(١)
وەرگێری لە ئینگلیزیەوە
● انور قرەداغی ●

لــە وڵاتـــەکەی من
مناڵان بـــە پیری لە دایك ئەبن
بــە چەژی ترســـەوە
لــە دەمە برسی یەکانیانا

* * *

مناڵان بە پیری لە دایك ئەبن
چاوەکانیان ئەڕوانێ ـ وەك تەڕن لێ کراو
لە لایەن جیهانێکی شێتوکەوە
ڕائەچڵەکن لە خورپەی شـــەڕ

* * *

مناڵان بە پیری لە دایك ئەبن
ئـــازاری برسیتی ئەزانن و
مردنی یەجگار توندوتیژ
پیش هاتنە دنیـــاوە

* * *

لـــە وڵاتـــەکـــەی من
مناڵان ســـاوای بی گوناه نین
بۆ ســـاتی زورتر لە وەی
چاو تروکاندنی ئەخایێنی

* * *

نە کاتی زیاتر لە وەی
چرکەیەك تێ پەڕێ
مناڵان بە پیری لە دایك ئەبن
پیش ئەوەی ساوای یان دەست پێ بکات

١ ـ دیی سیپتەمبەر ئافرەتێکی کۆماری باشووری ئەفریقایە لە (کەیپ تاون) لـــە دایك بووە . لـــە ســـــالی ١٩٦١ وە لە (کەنەدا) ئەژی . خـــەریکی نووسینی باری ژیانی ئافرەت و دژی ئەپارتیدە .

٢ ـ هەردو هونراوەکە لەم گۆڤارە وەرگیراون :
Lotus : Journal of Afro-Asian Writers Association No. 55-1984 (PP. 175-178)

ئەم وڵاتـــــە

● ڕجلال ملا حسن خوشناو ●

کوردســـتانە شـــیرینەکەم
شـــاخ و کێو و دۆڵ و دەشتت
وەك خـــۆی مـــاوەو
نـــەگۆڕاوە
ڕۆڵەکانت شورە و پۆڵان
شـــۆرە سواری وانەقۆڵان
لە مەیدانی ســـەر بەرزیتا
وەکـــو پڵنگ
لـــە بەرەی جەنگ
دەســـت بەتفەنگ
گشت بەیەك دەنگ
لە پێناوی ئـــەم وڵاتە
گیـــان و مالیـــان لا خەڵاتە
کـــەواتـــە چـــۆن
چـــۆن ئـــەهێڵن
ئـــۆردوی عـــەجـــەم
لە کوردستان تێ پەڕ بێ !
خاکی پاکی باپیرانمان
بە پۆســـتاڵە ڕەشەکانیان
بـــژاکێنن
گروگاڵو خەندی لێوی
منـــاڵانی ئـــەم وڵاتـــە
بخنکێنن
باڵی ڕەشی یەکجار شوومیان
بیری کۆنی ژەهراویان
لـــەم وڵاتە
بچەســـــپێنن
ڕەوڕەوی مێژووی
ئـــەم گـــەلـــە
لـــە عیراقی کوردو عەرەب
بوەســـــتێنن

* * *

لـــە کۆنـــەوە تاکو ئێســـتا
لاوی ئـــازای
ئـــەم وڵاتـــە
گشت هێرش و گشت لافاوی
چـــاو چنۆکی
لە مەیدانی جەنگی ڕەوا
ڕایان مالی و ڕانەمالن

* * *

ئـــەم وڵاتـــە
لـــە ڕووی دوژمن
ئاگرێکە وەك ئاگرەکەی
بـــاوە گـــوڕ گـــوڕ
کـــە داگیرســـــا ناکوژێتەوە
تـــا لافـــاوی ئاخۆنـــدانی
قـــوم و تـــاران
بـــەیەکجـــاری
نەســـڕێتەوە
نەســـڕێتەوە

* * *

ئـــەم وڵاتـــە
لـــە کوردســـــتان هەتاکو فـــاو
جەنگاوەران وەکـــو شـــێران
گرتوویانە ســـەری مەیـــدان
نـــە بـــە ڕۆژو نـــە بـــە شـــەو
چاوی گەشـــیان ناچێتە خـــەو
بۆێ دوژمن لێی شـــــێواوە
شــــــالاوی پـــەرش و بلاوە
تێنــــــوو تـــەوژمی بـــڕاوە

* * *

دەلێیـــــان دەن
دەلێیـــــان دەن
زۆر ڕەوایـــــە
هـــەرچی چەکی کوشـــــندەیە
دژ داگیرکـــــەر بخەینـــە کـــار
تـــا ئـــەبنـــە پـــەنـــدی زەمـــانە
ئـــەو ئاخونـــدە بێ مێشـــکانە
ریســـــوا ئەبـــن بەیەکجـــاری
لەســـــەر شـــانۆی
ئـــەم جیهـــانـــە

گـــــــەڕانەوە

دەنگی مۆتـــۆری فڕۆکەکە کپی شـــەوی ئەشڵەقاندو .. خەیاڵ و بیرکردنەوە پچڕپچڕە کانیشی هەوڵی ئەوەیان دەدا خۆیان پێکەوە بنووســـێنن و ببن بە یەك بەڵام پێی نەدەکرا ..دەنگی کچە میواندارەکەی فڕۆکەکەیش ئەوەی ڕادەگەیاند کەوا گەیشـــتینە خاکی نیشتمان .. ئەم دەنگە لـــە بێ دەنگی و خەیاڵەکانی ڕزگار کردو بە دڵ و چـــاو ڕووی کردە پەنجەرە بچکۆلەکە بـــۆ ئەوەی ئەو شتە ببینێ کـــە چەندەها ســـالی تالە لێی بێ بەش بووە .. ئەوەی بینی سەرسامی کرد .. ڕووناکی دەوری هەموو شـــوێنێکی داوە .. وای هەست دەکرد فڕۆکەکە بەناو باخ و باخـــاتێکی وادا دەڕوا کە بە گـــول ڕووناك کراونەتەوەو هـــەستێکی وا ناسکیش ختووکەی بیرو هەستی دەدا کە ماوەیەکی درێژە هەستی پـــێ نەکردبوو .
بـــە هەنگاوێکی قورسەوە دابەزی یە خاکی فڕۆکەخانەکەو هەرچی باری قورســـی بیرو ئەندیشەی هەیە بـــە سەرشانیەوە بوو .. ڕاستی بیستبووی کە شارەکەی زۆر گۆڕاوە بەڵام وای بەخەیاڵدا نەدەهات کە گۆڕانەکە وا بەم ڕادەیە خێرابێ . بە ســـەرسامی یەکەوە بە داڵانەکانـــی فڕۆکەخانەکەدا دەڕۆیشـــت هەرچەندە لە کارەساتەکەی خۆیـــدا دەژیـــاو هەرچەنـــدە هەندێ پەڕەی جەرگ و دلـــی خۆی لەوی .. کە خاکـــی دووریدا بەجێ هێشتبووو بە

بڕوانە ل ١١

ـ شیرین ـ

Institut Kurde de Paris

ڤاڵدهایم و پروپاگەندەی زایۆنیستەکان

● حیلمی عەلی شەریف ●

زایۆنیستەکانی داگیرکەری فەلەستین و دەرەوەی فەلەستین بەو پەری توانایانەوە دژی هەڵبژاردنی کورت ڤالدهایم بە سەرەکی نەمسا دەستیان دایە پروپاگەندە کردن.. گوایە کە کورت ڤالدهایم لە جەنگی دووەمی جیهانیدا ئەفسەرێکی لەشکری ئەڵەمانیای نازی بووە لە یۆنان دا ، ئەویش وەکو نازییەکان بەشداربووە لە تاوانکاری دا دژی گەلانی بەدەست ئەڵەمانیای نازییەوە گیرەو بوو .

وەبۆ سەرگرتنی ئەم هێرشەو پەشیمان کردنەوەی خەڵکی نەمسا لە یاریدەدانی کورت ڤالدهایم ، کۆنگرەی جیهانی جولەکەو دەزگاکانی پروپاگەندەو راگەیاندنی ولاتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکاو هەموو زایۆنیست خوازەکانی جیهان لەم پروپاگەندەیەدا دژی کورت ڤالدهایم بەشداربوون ، تا کارگەیشتە ئەو رادەیەی کۆنگرەی جیهانی جولەکە بێشەرمانە وەکو لە رۆژنامەی گاردیانی ئینگلیزیدا بلاوکرایەوە هەولی دا بە (١٥٠) هەزار دولار کۆنە پارتیزانێکی یۆنانی فریو بداتا بوختانی تاوانکاری لە یۆناندا بخاتە پاڵ کورت ڤالدهایم .

بەلام گەلی نەمسا کە لە خولی یەکەمی هەڵبژاردنەکەی سەرەك کۆماری نەمسادا ٩ر٤٦٪ی لەگەل ڤالدهایم و ١ر٤٣٪ لەگەل سەرەکی پارتی سۆشیالیست کورت ستایرەر دابوو ، لە خولی دووەمدا کە لە هەشتی ئەم مانگەدا هەڵبژاردنەکەی تیاکرا ، کورت ڤالدهایم ـ ی بەئاسانی گەیاندە کۆشکی سەرەك کۆماری نەمسا ئەم کارو ئەنجامە زایۆنیستەکانی دوو چاری سەرسورمان و نائومێدییەکی گەورە کرد تا کارگەیشتە ئەو رادەیەی وەزیری دەولەتی ئیسرائیل موشێ ئیرینز حەپەساو نائومیدانە باسی ئەنجامی ئەم هەڵبژاردنەی ولاتی نەمسا بکات . زایۆنیستەکان و هاوکارو هاورێ ئەمەریکایەکانیان کە هەمیشە خۆیان بەسەرەتاکانی شارستانێتی و دیموکراتییەتەوە هەڵئەکێشن و تانە لە عەرەب ئەدەن کە بروایان بەم دوو سەرەتایەی ئەم چەرخە نییە ، خۆیان بە پێچەوانەی هەر دوو سەرەتاکەو بێشەرمانە بەپروپاگەندەو بەرتیل دان هەولیان دا دەست بخەنە کاروباری ناوخۆی گەلی نەمساوەو (ووتەرگێت)ێکی تر لە نەمسادا دژی کورت ڤالدهایم دروست بکەن !

بەلام گەلی نەمسا قورەڕەشیدا بەدەمیانەوە بەپێی خواستەو مەبەستو ئارەزووی خۆی پیاو ماقولی خۆی خستە سەر تەختی سەرەك کۆماری .

ئەوی راست بێت لەم ناکۆکییەی نێوان زایۆنیست و هاورێ ئەمەریکایەکانیان و گەلی نەمسا هەندێ راستی و تاقیکردنەوەی بایەخدار دێنە پێش چاو لەلایەکەوە ، وەمەبەستی راستەقینەی زایۆنیستەکانیش ئەکەوێتە روو لەلایەکی ترەوە .

یەکەم دیاردەی گەوهەردار ئەوەیە کە هیچ دەولەت و لایەنێکی زۆردارو دەستو پەنجە خوێناوی ناتوانن تەختی دادپەروەری و گەلان دۆستی و زۆر لێکراو پارێزی بەدرۆ دەلەسە بۆ خۆیان بفرێنن . ئەم تەختو جێگایە هەر بەلایەنێك ئەبرێت کە خۆی لەکوری دادپەروەری و مرۆڤ دوستیدا دڵو داوێن پاکو پەنجە خاوێن بێت . دەولەتی (ئیسرائیل) کە بە زۆرو بەپشتو پەنای ئیمپریالیزمی جیهانی و بەئاوارەکردن و تێکدانی شارو دێهاتی گەلی عەرەبی فەلەستین دامەزراوەو هەر ناو بەناویش پەلاماری ولاتێکی عەرەبی ئەداتو بەشێك لە خاکەکەی داگیرئەکاتو دەیان هەزار کەس لە خوێن و خۆڵ دا هەڵئەکێشێت ، چۆن ئەتوانێت لافو گەزافی دادپەروەری و مرۆڤ دۆستی لێ بداتو خەڵکی تر بەتاوانکاری بشکێنێت !

ئەگەر قەسابخانەکانی دێر یاسین و خێوەتگاکانی سەبرا و شاتیللاو گولانی داگیرکراوو غەزەو سیناو نابلوس و خەلیل و دەیان و سەدان نموونەی وا نەبونایە ئەوسا رەنگ بوو گەلی نەمسا سەدان ملیۆن کەسانی گەلانی تری ئەم جیهانە گوێ قولاخی قسەکانی وەزیری دەولەتی (ئیسرائیل) موشێ ئیرنیز ببونایە .

ئەم قسەو پروپاگەندانەی زایۆنیستەکان لە دەولەتێکی ئاشتی و دیموکراتی خوازی وەکو سوید یان دەولەتێکی سۆشیالیستی وەکو پۆلەندە دێت کە نازییەکان بەناهەق چەند ملیۆنێك گاورو جولەکەی ئەم ولاتەیان جانەوەرانە لێ کوشتن و خۆشیان تا ئێستا لاپەڕەیەکی خاوێن و مرۆڤ دوستییان لە مێژووی بایەخداری خۆیاندا هەیە .

بێ گومان بیروڕای مرۆڤ دۆستی و بەگژ جانەوەری داچوون لەدوو ولاتی وادا بەرێکو پێکی جێگا دەستی خۆی ئەکاتەوە ، هەر بەپێی ئەم سەرەتایە وتراوە « گەلی ئازاد گەلێکی تر ژێردەستە ناکات » . بۆیە لەکەس نابەت خۆی زۆردارو خوێنرێژو تاوانکار بێتو لافی دادپەروەری و دیموکراتی خوازی و مرۆڤ دۆستی بەسەر خەڵکی تردا لێ بدات .

دیاردەی دووەم ئەوەیە کە گەلانی ئەوروپای بەپروپاگەندەی نارەوای زایۆنیستەکان فریوخواردوو وا خەریکە تەپوتۆزی ئەم فریوخۆرییە لە خۆیان ئەتەکێنن و تادێت پتر خۆیان خاوێن تر ئەکەنەوەو لەو راستییە ئەگەن کە زایۆنیستەکان بەرەبەرە خۆیان لە رۆژهەلاتی ناوەراستا رەنگو رووی نازێتی ئەگرن و سیاسەتی راگەیاندن لە سەر هەمان پایەو بناخەی نازییەکان ئەبەن بەرێوە .

سیاسەتی خوێن رێژی و ویرانکاری و دەربەدەر کردن و مال وێران کردن لە لایەکو فریودان و پاڕانەوەو هەڵخەلەتاندن و فرمێسك رێژی درۆزنانە لە لایەکی ترەوە .

ئەم سیاسەتە لە ئەنجامی ئەو تاوانکارییە بێ هاوتایەی هیتلەرییەکان لە ئەوروپاو جیهاندا پەیرەوییان ئەکرد تا ئەم سالانەی دوایی سێبەرێکی تاریكو رەشی بەسەر ئەوروپادا کێشا بوو ، خەڵکی ئەوروپا بەچاوی بەزەییەوە ئەیانروانییە ئیسرائیل . بەلام ئەوە چەند سالێکە ورده ورده ئەم تەمە لە ئاسمانی ئەوروپادا ئەرەوێتەوە ، وەکو کار گەیشتە ئەو ئاستەی گەلی نەمسا جگە لە خاترخوازی کورت ڤالدهایم ، لە داخی زایۆنیستە زۆردارە دەست درێژەکانیش بە زۆربەی دەنگ کورت ڤالدهایم ـ ی کرد بە سەرەك کۆماری نەمسا .

لێرەدا پێویستە ئەو راستییە بخەینەروو کە سیاسەتی ناوەوەو دەرەوەی زۆربەی زۆری دەولەتە عەرەبییەکان ، یان هەر راستتر چۆنێتی رژێمەکانیان بوو بوو بەدەستکەلاو کەرەسەی هەڵبژاردەی دەستی زایۆنیستەکان دژی گەلی عەرەبی فەلەسینتی ، هەر وەکو کوشتنی جانەوەرانەی چەند ملیۆن جولەکەیەکی ئەوروپا بەتایبەتی هی پۆلەندە زەمینەیەکی پڕ بەزەیی لە نێو گەلانی ئەوروپادا بەرامبەر جولەکەو ئیسرائیل دامەزراندبوو .

ئەو گەلانە بەفرمانی مرۆڤایەتی خۆیان ئەزانی دەستی یارمەتی بۆ جولەکە درێژ بکەن . وەبەتایبەتی گەلانی ئەڵەمانی هەولیان ئەدا بەیاریدەدانی جولەکە پاکانە لە تاوانەکانی نازیێکان بکەن .

دیاردەی سێیەم ئەوەیە کە ئەو هێرشەی زایۆنیستەکان دژی کورت ڤالدهایم وەنەبێ هەر لەبەر ئەدەبێ کە نەیەلن ئەم پیاوە ببێت بەسەرەك کۆماری نەمسا بەڵکو لەمە لە پێشتر ئامانجیان ئەوە بوو بەبیانوی هەڵبژاردنی کورت ڤالدهایم ـ وە چەند لە توانادا بێت چارەسەری ئابرو تکاوی سیاسەتی ئەم بیست سالەی دوایی دەولەتەکەی خۆیانی پێ بکەن .

بێ گومان پسپۆران و شارەزایانی سیاسەتی دەرەوەی قەوارەی زایۆنیستی ئەو راستییە چاك تێ ئەگەن کە نە گەلی نەمسا دەسندە خۆری ئەوانی تا بە پێی ئارەزووی خۆیان بیان بەن بەرێوەو نە سەرەك کۆماری نەمسا هەر کەسێك بێت ، بەپێی دەستوری نەمسا ، ئەو دەسەلاتو توانایەی لە ولاتەکەی خویدا هەیە تا ئەم هەراو هوریایەی لە دژ بکرێت . بۆچی کورت ڤالدهایم ـ ی گوایە نازی کردەوە ! لە رێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکاندا ، لە کوری ریکخراوێکی جیهانی دا زیان بەخشتر ئەبێت یان لە دەولەتێکی چەپەکی وەك نەمسادا ؟!

بەلام ئامانجی راستەقینە ئەوە بوو کە لە پەنای ئەم هێرش بردن و پروپاگەندە کردنەدا خۆیان جارێکی تر وەك گەلێکی زۆر لێکراوی خوێن رژێنراو بخەنەوە بیر گەلانی ئەوروپا ، وە ئەو دیمەنە کۆنە جارێکی تر بهێننەوە پێش چاوی ئەم گەلانە ، وە بەتیرێك دوو نیشان بشکێنن . لە لایەکەوە سیاسەتی خوێنرێژی و نا مرۆڤایەتی خۆیان پەردەپۆش بکەن وە لە بیری خەڵکی ئەوروپای بەرنەوەو لەلایەکی تریشەوە گەلانی ئەوروپا بخەنەوە سەر ئەو رێگایەی دەستی یارمەتی سیاسی و ئابورییان بۆ درێژبکەن بەلکو هەر چەندێك بێت ئابوری هەرەس هێناوی خۆیانی پێ بگیرسێننەوە ، وە سیاسەتی نارەوای ناوەوەو دەرەوەی خۆیانی پێ بینە بکەن .

فۆاد حسین

ڕژێمی تاران لەم ڕۆژانە تیراوی خۆی بـۆ هەندێ دەوڵەت ناردووە .. ڕژێمەکە ووتوویەتی «مەبەستمان لەم کارە ئەوەیە دەمانەوێ پێش ئەوەی کۆنگرەی باڵای بێلایەن دەست پێبکات باسی شەڕی نێوان عیراق و ئێران بـە دوورو درێژی بۆ ئەم دەوڵەتانە بکەین و هەڵوێستی خۆمان روون بکەینەوە . هەروەها بۆ ئەوەشە هەوڵ دەدەین پەیوەندی خۆمان لەگەڵیاندا پتەوبکەین و هاریکاریمان بکەن ..»

بێگومان کۆنگرەکە لە ئەیلولی داهاتووی ئەمساڵ لە پایتەختی زیمبابۆی دەست پێ دەکات و چەند ڕۆژێك دەخایەنێت .. لێرەدا پرسیارێك سەرهەڵ دەداتەوە ..!! ئایا ڕژێمی تاران چی بەو دەوڵەتانە رادەگەیەنێت ..؟؟ چی بە دەوڵەتانی جیهانی دەڵێت و چۆن مەسەلەکە بۆیان باسی دەکات و چ جۆرە ڕێگایەکی پێچاوپێچ بەکاردەهێنێت ..؟؟

کەسێك نییە ڕای بزوتنەوەی بێلایەن لە بارەی شەڕی نێوان عیراق و ئێراندا نەزانێت .. بزوتنەوەکە داوا لە هەردوو لا دەکات کە لە ڕێگای گفتوگۆو ئاشتییانە بگەنە چارەسەرێك و کۆتایی بەم جەنگە بەزووترین کات بهێنن ، جارەها جارو لە چەند کۆبوونەوەو کۆنگرەیەکیدا ئەم ڕایەی ڕاگەیاندووەو نێرراوەکانی کە چەند جارێك ڕوویان کردۆتە بەغداو تاران ئەم قسەیەیانە کردووەو عیراق هەمیشە ڕای لەگەڵ ڕای بزوتنەوەکەدا بووەو هەمیشە ئێران کۆسپی خستۆتە بەردەمیان و جۆرەها درۆودەلەسەو بیانۆی دۆزیووەتەوەو لیژنەکانیش تا ئێستا نەگەیشتوونەتە هیچ ئەنجامێك ..!! لیژنەکان لە پاش گەشتەکانیاندا بە ئاشکرا بە ڕۆژنامەنووسان و ئاژانسەکانی جیهانی ڕایانگەیاندووە کە لایەنی ئێرانی «تەگەرە دەخەنە پێشیان ..بگرە ووتووشیانە ئێران خەتابارەو یەك ڕایان نییەو هەرجارەی شتێك دەڵێن»

هەروەها بۆ مەسەلەی پەیوەندییەکانی ڕژێم لەگەڵ دەوڵەتاندا گوایە ئێستا دەزانێت کە ئەم پەیوەندییانە کزولاواز بوونە ئەگەر نەڵێین پچڕاوەو گەلێ شك و گومان خۆیان ئاخنیوەتە نێوانیانەوەو کەس بڕوای پێیان ناکات .. ئەمەش شتێکی ترمان بـۆ ئاشکرا دەکات تـا چ ڕادەیەك دەوڵەتانی جیهانی خۆیان لەم تاقمە گەوجەی تاران دوورخستۆتەوەو نایانەوێ لەگەڵیاندا خۆیان بخەنە مەینەت و مەشخەڵەتەوە .. بـا بگەڕێینەوە بـۆ نێرراوەکانی ڕژێمی خومەینی ، ئایا چی بەو دەوڵەتانە دەڵێت کە بتوانێت پشتی قسەکانیان پتەو بکات ئایا دەتوانن ئەوە بشارنەوە کە ئێستا سوپاکەیان سێگۆشەی فاویان داگیردووە ..!! یان دەتوانن بڵێن عیراق قبول ناکات ئاگری شەڕەکە بکوژێنینەوە ..!!

کەوابێ نێرراوەکانی ڕژێم بە سەرشۆڕی دەگەڕێنەوەو زیاتر ڕسوایی بـۆ خۆیان دەمێنێتەوەو هیچیتر ..!!

گەلی ئەریتریا

ئەریتریا یەکێکە لەو وولاتە داگیرکراوانەی ئەفریقا هەر لە سەدەی نوزدەهەمەوە وولاتە لە ساڵی ـ١٨٤٩ـدا کەوتە ژێر دەسەڵاتی نازییەکانی ایتالیا . ژێر دەستەیی ئەم وولاتە تاکو ساڵی ـ١٩٤١ـ بەردەوام بوو لەو کاتەدا وولاتانی داگیرکەر بە تایبەتی ایتالیا شکستی هێنا . دوای ئەم چەوسانەوە زۆرەی بە سەر گەلی ارتیریا هات بە هەزارەها کەسیان تی کوژراو بریندارو دیل بوون و کولیمن نەدا دوا بە دوای ئەم هەموو دەردەسەریە دیسان کەوتەوە ژێر چاودێری داگیرکەری بریتانی تا ساڵی ـ١٩٥٢ـ دابەش کردنی ارتیریاو وولاتەکانی دیکەی ئەفریقا میراتێکی شوومی بە جێ هێشت سنوری ولاتەکانی وا دابەش کرد لە چوارچێوەی تەسکی خۆیاندا چەندین نەتەوەو کەمایەتی تربژین .

ژیانی ژێر دەستەیی ئەم وولاتە کێشەیەکی پڕ گیروگرفتی بۆ نێو دەوڵەتان سازدا کە بەو هۆیەوە بتوانرێ داخوازیەکانیان چارەسەر بکرێت کە پێشتر وولاتانی تر وەك صومال و ڤیتنام و کوبا ڕزگاریان بوو .

ئەوەبوو لە ساڵەکانی دواتر یان بتین ساڵی ـ١٩٥٠ـ ئەنجومەنی نەتەوە یەکگرتووەکان داخوازی گەلە ژێر دەستەکانیان لە بڕیاردانی خۆیان هێنایە گۆڕێ بۆ ئەوەی چارەسەرێکی بچوکی بۆ بدۆزنەوەو لە مافە دیموکراتیەکانی خۆیان سەربەخۆبن و ولاتانی تر دەستنەخاتە کارو باریانەوە ، ئەوەبوو ئەنجومەنەکە بە بێ رەزامەندی گەلی ارتیریا ڕاستەوخۆ یەکیەتی فیدرالی ارتیریای بە اثیوبیاوە بەستەوە .

ئەوەبوو سەرۆکایەتی اثیوبیای دیکتاتۆرو داپلۆسینەری ئەم وولاتە هیلاسیلاسی بڕیارەکەی پێپێشل کردو ئەو گەلە هەزاروداماوەی بە زۆری چەك و کوشتن لە ناو خوێندا تواندەوە .

بۆیە تاوەکو ئێستاش گەلی ارتیریا هەوڵ دەدات لە ئیش و ئازارە ڕزگاریان بێت و بە مافی چارەنوسیان بگەن .

ئامادەکردنی
ڕێبوار محمد یوسف

برسیاتی.. ئەفەریقا لاواز دکەت....

ل راپۆرتەکێدا ڕێڤەبەرێ مکتبا «یونیسیف» ل «نیروبی» پایتەختا وەلاتێ کینیا «رالف دباز» گوت . زاروکێت وەلاتێ کینیا ێێت بەرهنگاری گوهوڕینەکێ بۆین لوی دەمێ کو ل ساڵی ٣٪ مرۆڤ یێ ل کینیا زێدەبن بەرامبەری ٢٪ هەر ساڵ ژ متایێ جاندنێ یەل کێمێ دەت . دیسا ڤەکولینەکا دی هاتە بەلاڤکرن لسەر شاگردێت کولیجکا چڤاکێ لزانکویا «نیروبی» وەسا دیار کر کو ئەو زاروکێت ژێێت وان دنابەینا «٧ـ١٥» حەڤت هەتا پازدە ساڵا شوولێ بۆ وانێ هەی بەلێ شوولێ وان دەست پێدکەت ژ «٥» پێنجێ سپێدێ هەتاکو «٩» نەهێ شەڤێ .... بەرامبەری پارەکێ کێم و هندە جارا ژی بێ پارە بەرامبەری خارن و نڤستنێ ژبەرخاترا داکو بژین و ژ برسا نەمرن .. بەلێ ئالوزی و گرفتارییا ئەفریقیا نەبەس برساتی و هشکاتییە بەلکو هندەك ئالوزیێ تەنکاڤییێت دی ژی ێێت بەرهنگاری بووین ..... هندەك ژوان سروشتینەو هندەکێت دی خەتایێت مرۆڤێ ئەفریقی و حاکمێت ئەفریقینە .. بۆ نمونە .

١ ـ شەڕێت ناڤخو ئەوێت پەیدابووین لوەلاتێ تشاد ، اوغندا ، بنەڤانا سودانێ ، بنەڤانا ئەفریقیا ڤێجا شەڕێت ناڤخو بۆنە ئەگرا تێکچوونا ئابورێ دەولەتێت ئەفریقی ..

٢ ـ وەرگێرانێت حکمی ێێت بەردەوام لناڤ وەلاتێت ئەفریقیا وەکی بۆ دەمێ شەش هەیڤا .. سێ وەرگێران هاتنەکرن لوەلاتێ اوغندا ... سێ حاکم هاتنە ڤەگوهازتن . هەروسا ل وەلاتێ تشادێ و ل نیجیرا پشتی شەڕێ ناڤخو .

٣ ـ شەڕێت سەرا توخیبی ئەو توخیبێت کولەداریێ بۆ وان پەیداکری .. وەکی شەڕێ هاتی ـیەکرن دنابەینا دەولەتا مالی و بورکینافاسو ..

ڤێجا برسیاتی ژبەر ئەڤان ئەگرا هاتە پەیداکرن پشتی کو ئابورێ ئەفریقی تێکچووی ..

هێشتا بارا پتر ژ دەولەتێت کیشوەرا ئەفریقی یێ بەرهنگاری ئالوزی و گرفتارییا برسیاتیێ دبن .. ڤێجا هشك بۆن و مرنا شینکاتی ل ئەفریقیا ژبەو ئەگرا کێم بۆنا باران و ئاڤێیە .. وەکر هەتاکو بهزاران ژ تفارێت ئەردی کرینە بەرێ لیلان .. بکێر چاندنێ ناهێن .

هوسا هەوجە و پێدڤییێت وەلاتێت ئەفریقی زۆر دبیت بەرامبەری متایێ چاندنێ .. باکوزیرك و هرێ با ڕۆژ بۆ ڕۆژێ [illegible]

تێت دناڤ ئەردێ کیشوەرا ئەفریقیدا .. ئەڤەو یاهەژییێ گوتنێیە کو ئەڤ هشکاتییە نەبا نۆکەیە بەلکو ئەڤە خو ژ سالا ١٩٩٢ [illegible] .. نۆکە [illegible] ـ٢٤ـ بیست و چار دەولەتێت [illegible] بووین .

[illegible] ئەفریقی ئەوێ وەسا ژ خو رازی و دفن بلند ، ئەوێ بتۆبزی کولەدار ژ وەلاتێ خو دەرئێخستی .. نۆکە هشکاتیێ و برسیاتیێ .. وەلێ کر هەتاکو هەستیکێت وان بکەڤنە لسەر ڕێکا لەشێ وان ببتە خارنا حەیوانا ..

نڤیسینا بریندار مزیری

جومگە سووتێی ڕۆماتیزمی

■ نوسینی : جلال صدیق صالح ■

جومگە سووتێی ڕۆماتیزمی ، یا سووتانەوەو ئازاری جومگەکان ، یەکێکە لە گرنگترین نەخۆشی‌یە بێ بەزەیی‌و نالەبارەکانی جیهانی کۆن‌و ئەمڕۆ ، هەر لەگەڵ دەرکەوتنی مرۆڤ بۆ سەر زەوی ئەو نەخۆشی‌یە دووچاری بۆتەوە ..

جومگە سووتێی ڕۆماتیزمی یەکێکە لە نەخۆشی‌یەکانی بەستەرە شانەی جومگەکان ، زیاتر تووشی جومگە بچووکەکان دەبێت وەکو جومگەکانی دەست‌و پێ ، ڕێژەی تووش‌بوونی دانیشتوان بەم نەخۆشی‌یە (٣٪)یە ، بەشی هەرە زۆریش ئافرەتن نەك پیاو ، بە دەگمەنیش هەڵدەکەوێت ببێ بە میوانی منداڵان چونکە ئاشنای تەمەنی نێوان (٢٢ ــ ٥٥) ساڵانە ....

● **نیشانەکانی ئەو نەخۆشی‌یە ..**

تووش‌بوون بەم نەخۆشی‌یە لەوانەیە بە شێوەیەکی تیژ یا زۆر خاوەن ، لەوانەشە جومگەیەك یا کۆمەڵە جومگەیەك بگرێتەوەو گرنگترین نیشانەکانی بریتین لە :

١ ــ پەیدا بوونی ئێش‌و ئازار لە شوێنە تووش‌بووەکە .

٢ ــ ئاوسانی جومگە تووش‌بووەکە .

٣ ــ ڕەق بوونی بەستەرە شانەکانی جومگەکە .

٤ ــ شێوانی هەستە دەمارەکانی دەوروبەری شوێنە تووش‌بووەکە .

٥ ــ شێوانی جوولەی جومگە تووش‌بووەکە .

٦ ــ تا لێ‌هاتن لە شوێنی تووش‌بووەکە ، کە ئەو جۆرە تایە دەناسرێت بە تای ڕۆماتیزمی .

٧ ــ ئەگەر ئێشەکە بە شێوەیەکی تیژ بێت لەوانەیە ئارەقەکردن ڕوو بدات .

● **هۆیەکانی تووش‌بوون ..**

گرنگترین هۆیەکانی تووش‌بوون دەگەڕێتەوە بۆ :

١ ــ هەوکردن .. جا ئەو هەوکردنەش لەوانەیە بە هۆی بەکتریای تایبەت یا ڤایرۆسەوە بێتە ..

٢ ــ بەرگری خۆیی .. لەبەر نەتوانینی پەردەی جومگەکان بۆ پاڵاوتنی لیمفۆسایتەکان‌و پلازما خانەکان (پلازما خانەکان بەرگری لە جۆری هیمۆگلۆبین دروستدەکەن ، کە ئەمەش هۆیەکی تووش‌بوونە) زیاد بوونی ڕێژەی دژەتەن لە لەش .

٣ ــ هۆیە بۆ ماوەیی‌یەکان (الوراثە) ڕاستەوخۆ کاریگەریان هەیە بۆ تووش‌بوون ، چونکە ئەگەر باوان دووچاری ئەو نەخۆشی‌یە بووبن ئەوا کۆرپەلەکانیشیان بە ڕێژەی جیاجیا تووش‌دەبن .

٤ ــ جۆری ئاو هەوا .. لە شوێنی گەرم تووش‌بوون کەمترە وەك شرێنی سارد .

٥ ــ ڕوودانی بریندار بوون لە جومگەکان .

٦ ــ کاریگەری کوێرە ڕژێنەکان .. هەندێك هۆرمۆنی تایبەت وەکو هۆرمۆنەکانی توێکلە بەشی ڕژێنی سەر گورچیلە پەیوەندیان هەیە بۆ تووش‌بوون ، بۆ نموونە بەردەوامی هەبوونی هۆرمۆنی کۆرتیزۆن لە خوێن بە شێوەیەکی ڕێك‌وپێك یارمەتی لە ناو چوونی ئەو جۆرە نەخۆشی‌یە دەدات لە ڕێگای چارەسەرکردنی هەر سووتانەوەیەك لە جومگەکان .

٧ ــ هۆیە دەروونی‌یەکان ، یارمەتی تووش‌بوون ئەدەن .

٨ ــ نەخۆشی‌یەکانی جگەر ، ڕاستەوخۆ پەیوەندی‌یان بە تووش‌بوونەوە هەیە .

● **ماکەکانی ئەو نەخۆشی‌یە ..**

١ ــ کەم‌بوونی کێش‌و ، سستی لە خاوبوونەوەو گرژبوونی ماسولکەکانی شوێنە تووش‌بووەکە .

٢ ــ سووتانەوەی ماسولکە ئاوێنە جوڵێنەکانی چاو .

٣ ــ ئاوسانی ڕژێنی بن گوێ (ئەگەر سووتانەوەکە زۆر کاریگەر بێ) .

٤ ــ سووتانەوەی ڕووی دەرەوەی دڵ .

٥ ــ شێوانی دەمارەکان (جوولەیی‌و هەستی) .

٦ ــ تووش‌بوون بە کەم خوێنی .

٧ ــ ئاوسانی سپڵ .

٨ ــ دەرکەوتنی ئەلبۆمین (جۆرێکە لە پرۆتینی خوێن) لە میزدا .

٩ ــ پەیدابوون‌و دروست بوونی نەخۆشی لە جگەر .

١٠ ــ ئاوتیزانی لاقەکان ئەو ماکانەی باسمان کرد بەشێکی کەمن ، شیاوی باسە ماکی تریش هەیە جگە لەمانە .

● **چارەسەر کردن ..**

پێویستە لەسەر نەخۆشە هەر کاتێك هەستی بە نیشانەکانی ئەو نەخۆشی کرد ، خۆی بگەیەنێتە لای پزیشکی تایبەت لە جۆری (جومگەو ڕۆماتیزم) بۆ ئەوەی نەخۆشی‌یەکە لێ‌ی تەشەنە نەکات ، بەلای خۆمانەوە چەند ڕێگایەکی چارەسەر دەخەینە ڕوو وەکو خوارەوە .

١ ــ نەخۆش هەر کاتێك هەستی بە تووش‌بوون کرد پێویستە پشوویەکی چاك بدات لە ماڵەوەو پاڵ‌بکەوێت .

٢ ــ بەکارهێنانی دەرمان لە جۆری ئێش‌و ئازار لابەر .

٣ ــ بەکارهێنانی دەرمان لە جۆری دژە ــ سووتانەوە . (لە ژێر چاودێری پزیشکی تایبەت) ..

٤ ــ بەکارهێنانی بەرگری‌یە دەرمان .

٥ ــ چارەسەر کردنی فیزیایی کە پێ‌ی دەڵێن چارەسەری سروشتی (العلاج الطبیعی) پێویستە بۆ نەخۆش بکرێت لە نەخۆشخانەی تایبەت .

٦ ــ ئەگەر ئەو ڕێگایانەی سەرەوە چاری نەخۆشەکەی نەکرد ، ئەوا دەبێت نەخۆش پەنا بباتە بەر نەشتەرگەری (العملیات) ، ئەویش لە ڕێگای کردنەوەی جومگەکەو لابردنی ئەستوور بوون ماددە کۆبووەکان لە دەوروبەری جومگەکە .

● **سەرچاوە :**

بۆ نووسینی ئەو باسە سوود لەم سەرچاوانە وەرگیراوە :

1- Rheumatic Diseases, D.N. Golding, 3rd. Edition, 1978.
2- Muir's Text book of pathology, J.R. Anderson, 11th. Edition, 1980.
3- Bailey and Loves' short Practica of Surgery, Rains and Ritchie, 18th. Edition, 1981.

ئەرشیفی کشتوکاڵی

لە مانگی گەلاوێژدا

● جمال خدر ئەحمەد ●

بەروبومی کشتوکاڵی بە هەردوو کەرتیەوە گیانەوەری‌و ڕووەکی دەورێکی باڵا دەگێڕێ لە زامن کردن و سەوزکردنی ژیانێکی ئاسوودە بۆ ئادەمیزاد .. چونکە پڕیەتی لەشتی بەنرخ وەکو ڤیتامینات و چەورەمەنی و خوێ‌و ووزە ... هتد ، سەرەڕای ئەوەی لە کەرتی گیانەوەریدا خوری‌و گۆشت‌و ڕوون‌و ماست‌و پەنیر .... هتد بەدەست دەکەوێ کە ئەمانە بەشی زۆری ژیانی ڕۆژانە دەگرێتەوە جا بۆیە پێویستە برای جووتیارو خاوەن کێلگە ئاژەڵیەکان ئاگاداریەکی تەواویان هەبێ لەکاتی پێشکەش کردنی خزمەتگوزاریەکانی کشتوکاڵی ، بۆ ئەوەی ڕەنجەکەیان بەفیڕۆ نەچێت‌و ئەنجامێکی باش بەدەست بێنن .

● **کەرتی ڕووەکی :**

دانەوێلە : لەم مانگەدا برنج بە تێکڕای ٦٦ کگم لە پەیینی یۆریای بۆ هەر دونمێك دەکرێتە سەر و ٤٥ کگم لە یۆریای ناوخۆیی بۆ هەر دونمێك دەکرێتەسەر لەدوایدا ژەمی کۆتایی‌و سێهەمین پەیینی نیترۆجین لەپاش ٦٠ ڕۆژ لە چاندنیەوە دەکرێتەسەر بەڵام ئەوە لەیاد نەکرێت پەر لەپەیین کردن بەدوو ڕۆژ پێویستە ئاو ئەمبار بکرێت .

● **گەنم و جۆ ...**

بەردەوام دروێنە دەکرێت لەناوچەکانی باکووری وڵات و پێویستە لە شوێنێکی باش دابنرێت‌و یان ببرێت بۆ ئەمبارەکانی دەوڵەت ، چونکە لەم ئەمبارانەدا بە شێوەیەکی زانستانە خەزن دەکرێت .

● **گوڵە بەڕۆژە :**

لەناوچە دیمیەکاندا لەنیوەی دووەمی ئەم مانگەدا ئەدورێتەوە .

● **کونجی‌و فستقی کێلگەو پاقلەی سۆیا ..**

بەردەوام ئاو دەدرێت‌و نابێ تێنوو بکرێت بەهیچ کلۆجێك لەم مانگەدا .

● **گەنمە شامی :**

چاندنی پاینیری لەم مانگەدا دەست پێ‌دەکات‌و لە هەر دونمێك ٨ ــ ١٠ کگم تۆوی پێویستەو لەگەڵ ٥٥ کگم پەیینی ئاوێتە و ٢٧ نایترۆجین و ٢٧ فسفوریان ٣٣ کگم لە پەیینی سوپەر فۆسفاتی سێ‌ینیە پاش‌چاندن .

● **سەوزەوات :**

لە ناوچەی باکووری وڵاتدا نەمامی باینجان‌و دەلووبیبەر تەمام دەکرێتە ، هەروەها تۆوی قەرنابیت‌و کەلەرم لەکەنا ــ جۆیارەکان دەچێندرێن .

● **کەرتی ئاژەڵی :**

پەز : لەم مانگەدا بەران‌و بەرخۆلەکان لەناوچەی باکووری وڵاتدا بەرەڵڵا دەکرێت بۆ ناو لەوەڕگا .

گا : لەم مانگەدا ئاژەڵەکان مەترسی توش‌بوونی مشەخۆری دەرەوە دەبن جا بۆیە پێویستە گاکان ببیندرێت لەلایەن پسپۆرە بەتیالیەکان هەروەها مێش‌و (سیچ) قەڵاچۆ بکرێت لە ڕیگای ڕشاندنی چەند دەرمانێکی فەوتێنەری گونجاو .

هەنگ : لەبەر گەرمی ئەم مانگەدا ، نابێ ببرێت‌و نەدرێنە بەر گەرمایی . هەروەها دەستدەکرێت بەجیاکردنەوەی هەنگوین لەم مانگەدا .

● **پەیینی کیمیاوی :**

١ ــ پەیینی ئاوێتە ١٨ ــ ١٨ ــ ١٨ بەکاردەهێنین بۆ پەتاتەی بوهاری لەگەڵ ٣٣ کگم سۆپەر فۆسفاتی سێ‌ینە بۆ هەر دۆنمێك ، هەروەها بۆ هەر دۆنمێك لە پەتاتەی پاییزی ٤٥ کگم سوپەر فۆسفاتی سێ‌ینە پێویستە .

٢ ــ شوتی و بەزالیا و لوبیا :

پەیینی ئاویتە ٢٧ ــ ٢٧ ــ صفر بە تێکڕایی ١١٠ کگم بۆ هەر دونمێك پێویستە لەگەڵ ٢٢ کگم یان ٨٥ کگم سوپەر فۆسفاتی سێ‌ینە . لەگەڵ ٦٥ کگم یۆریا بۆ هەر دۆنمێك پێویستە .

نەخۆشی کوانی خورما

" Cutaneous leishmaniasis "

نەخۆشی کوانی خورما «زیپکەی بەغدا» بەهۆی مشەخۆری لیشمانیا ترۆپیکا ـوە تووشی مرۆڤ دەبێت ، کە لە گیانەوەری وەکو سەگ‌و پشیلەوە دەگوازرێتەوە بۆ ئادەمیزاد لە ڕێگای مێشی لم لەو کاتەی کە گاز لە لەش دەگرن ،ئەم نەخۆشی‌یەش لەجیهاندا لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست‌و ئاسیا و باشوری ئەفەریقادا جێگیرە ، لە عیراقیش دا لە ناوەڕاستدا بەزۆری دەردەکەوێ بەڵام بەدەگمەن لە باکووری وڵاتدا بەرچاو دەکەوێ وە سوڕی کرکەوتنی ئەم مشە خۆرەیش «٢ــ٣» مانگ دەخایەنێ .

❋ نیشانەکانی :ــ

ئەم نەخۆشی‌یە لە یەکەم جاردا بەشێوەی زیپکە یاخود گرێی بچووکی سوور لەسەر دەم‌و چاوو ئەو بەشانەی لەش دەردەکەون کە مێشی لم گازی لێگرتوون ئنجا ووردە ووردە قەوارەیان زیاد دەکات ،کە لەوانەیە تیرەیان بکاتە (١٠سم) بەڵکو زیاتریش .وە لە هەندێ حاڵەتیش‌دا بەشێوەی برین دەبینرێن کە لە ماوەی «٢ــ٦» مانگدا قەتماغە دەگرن‌و چاك دەبنەوە ،وە دوای ڕەش بوونەوەشیان شوێنەواریان هەر دەمێنێ . وە هەندێك‌جاریش بەشێوەی دەنکۆڵەی مەیلەو قاوەیی خۆیان دەنوێنن کە لەوانەیە ماوەی ساڵێك درێژە بکێشن ئەگەر چارەسەر نەکرێن .ئەم زیپکانەش هیچ ئازاریان نی‌یە و ناڕەحەتیش لە کۆ ئەندامە جیاوازەکانی لەش دروست ناکەن .

دەست نیشان کردنیش بە زۆری بەهۆی نیشانەکانیەوە دەبێ بەتایبەتی لەو شوێنانەی کە نەخۆشی‌یەکەی تیا جێگیرە . وەیان نموونە لە زیپکەکان وەردەگیرێ بۆ پشکنین بە ڕێگای تاقیگا کە لە ناوەندی تایبەتی دەچێنرێن بۆ دۆزینەوەی تەنۆلکەی لیشمانیا .

❋ **چارەسەرکردنی :ــ**

چارەسەرکردن بە بەکارهێنانی دەرمانی ئەنتی مۆنی دەبێت بەڕێگای "Antimony" ماسولکە یا خوێن هێنەر یان ڕاستەوخۆ بۆ ناو زیپکەکان .

❋ **خۆپاراستن :ــ**

١ ــ لەناوبردنی سەگ‌و پشیلە لەو شوێنانەی کە نەخۆشی‌یەکەی تیا جێگیرە لەگەڵ قەڵاچۆکردنی مێشی‌لم

٢ ــ پێویستە نەخۆشی‌یەکە هەر زوو بەزوو دەست نیشان بکرێ‌و چارەسەری لەباری بۆ بکرێت بۆ بەربەست کردنی بڵاوبوونەوەی نەخۆشی‌یەکە .

● **سەرچاوە :ــ**

1- Davidson's principle & practice of medicine. 13th edition. Page 817.
2- Roxburgh's common skin disease. 14th edition Page 49, 50.

فاضل یابا محمد
کۆلیژی پزیشکی
زانکۆی سەلاحەددین هەولێر

جینـــورا

گـــوڵە ئازاری ئەرخەوانی

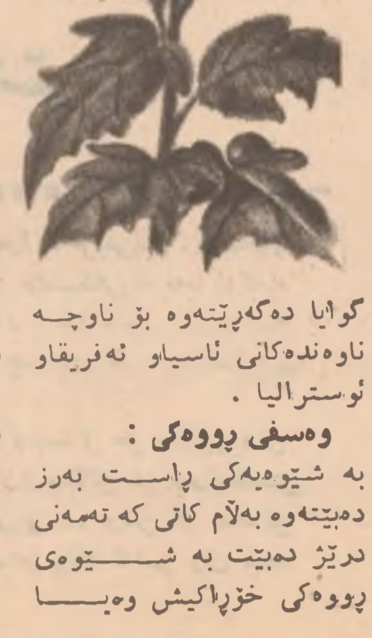

ڕووەکێکی گەڵایی ماڵەوەیە ... تەمەن درێژو سەرنج ڕاکێشە بە ئاسانی دەچێنرێ‌و پەروەردە دەکرێ‌و خزمەت دەکرێ ... یەکێکە لەو ڕووەکە گرنگانەی کە ئارەزوومەندانی ڕووەکی ماڵەوە لە عیراقدا بە زۆری پەروەردەی دەکەن .

پێناسی ئەم ڕووەکە :

ناوی زانیاری «جینورا»یە بە گوڵە ئازاری ئەرخەوانی بە ناوبانگە .

لە ڕەگەزی :

جینورا بە کە نزیکەی ١٨ جۆر دەگرێتەوە .

لە خێزانی :

ئاوێتەکانە .

وڵاتی ڕەسەنی :

بە تەواوی وڵاتی ڕەسەنی ئەم ڕووەکە نەناسراوە بەڵام گوایا دەگەڕێتەوە بۆ ناوچە ناوەندەکانی ئاسیاو ئەفریقاو ئوستراڵیا .

وەسفی ڕووەکی :

بە شێوەیەکی ڕاست بەرز دەبێتەوە بەڵام کاتی کە تەمەنی درێژ دەبێت بە شێوەی ڕووەکی خۆڕاکیش وەیا خۆهەڵواس درێژ دەبێتەوە

قەدەکەی :

بە کوێرەی خۆی بارێکە .

گەڵاکانی :

کەمی پارچە پارچەیەو دان دارن .

گەڵاو قەدەکەی بە تووکی مەیلەو شین داپۆشراوە جوانی‌یەکەشی لەم ڕەنگەدایە

گوڵەکانی :

پرتەقاڵی‌و ووردن ، بۆنیان خۆش نیە ، بۆیە گرنگی‌یەکی ئەوتۆیان نیەو جوانی‌یەکی ئەوتۆیان بۆ ئەم ڕووەکە نیە، چاکتر وایە هەر لەگەڵ دەرکەوتنیا بکرێتەوە .

خاك :

چاکترین خاکی تێکەڵاو بۆ جینورا پێك هاتووە لە چەند بەشێکی یەکسان لە لم‌و لیتەو دبال (پەیینی ئاژەڵی کۆن وەیا بیتموس .

ئاودان :

بە ڕێك‌و پێکی‌و بە گوێرەی پێویست ئاو ئەدرێت .

گەرمی :

لە ئاووهەوای نیمچە گەرم گەشە دەکات ، وەلە زستاندا پێویستی بە ئاووهەوای نیمچە سارد هەیە کە پلەی گەرمایی لە نێوانی ١٢ــ١٥س .

ڕووناکی :

ئەم ڕووەکە گەر بە چاکی ڕووناکی بەرکەوێ جوانترین ڕەنگمان بۆ بە دەردەخات هەروەها لە شوێنی نیمچە سێبەریش سەرکەوتوو دەبێ ،وە پێویستە نەخرێتە بەر تیشکی هەتاوی ڕاستەوخۆ .

پەروەردەکردنی :

تێبینی ئەوە کراوە کە ڕووەکی جینورای بچووك زۆر جوانترە وەك لە هی گەورە بۆیە چاکتر وایە کە هەموو ساڵی چاندنی دووبارە بکرێتەوە یا تازە بکرێتەوە . لە هەر ئینجانەیەکیش چەند ڕووەکی بنێژری بۆ ئەوەی دیمەنێکی سەرنج ڕاکێش‌و جوان وەدەس بێنی .. هەروەها بۆ هەمان مەبەست ڕووەکە کۆنەکان بە چاکی قەڵەم دەکرێن تاکو تازە شین‌بووی ڕەنگ جوان دەربهێنی .

زۆربوونی :

بە قەڵەمی لقەکانی بە درێژایی ساڵ زیاد پێ‌دەکرێ ...چاکتر وایە کە لە بەهاردا بێت ئەم قەڵەمانە لە خاکی تێکەڵاودا سەرکەوتوو ئەبن . چاکترین پلەی گەرمایی بۆ قەڵەمەکان ٢٠ پلەی سەدی‌یەو پاشان دەگوێزرێنەوە بۆ ناو ئینجانە .

گرنگی ئەم ڕووەکە :

بۆ ناو ئینجانەو ناو ماڵ بە کار دەهێنرێ ، وەئەتوانرێ بە هۆی کۆڵەکەوە هەڵبواسرێ وە یا بە دەزوو ڕاکێشری بۆ سەرەوە ، وە لەبەر جوانی ئەم ڕووەکەو سروشتی گەشەکردنی زۆرتر لە ناو پەنجەرەو ژووری نان خواردندا ئەنرێ .

صلاح‌الدین صالح مجید
کەرکووك

Institut kurde de Paris

بزوێنەکانی زمانی کوردی

«ڤاوڵ»

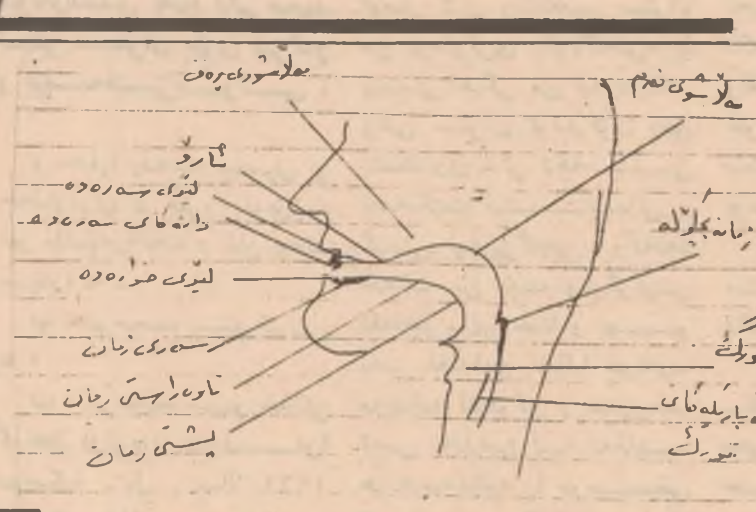

● مامۆستای جوانمەرگ ● غازي فاتح وەیس

لە زمانی کوردیدا تەنیا هەشت بزوێن (ڤاوڵ) هەیە کە ئەمانەن :

ی ، I ، یَ ، O ، ا ، ۆ ، وو ، و .

بۆ نموونە لەم ووشـــانەی خوارەوەدا ئەم ڤاوڵانە بەدی ئەکرێن :

Si:r	Shir	Sair	Ser
شیر	شر	شێر	شەر
Sair	Ko:r	Kur	Kur
شار	کۆر	کوڕ	کووڕ

شیرو شێر تەنیا لـــە ڕووی ڤاولی /ی/ و /یَ/ ەوە جیاوازنو شرو شەڕ تەنیا لـــە ڕووی /I/ د /O/ ەوە جیاوازن وەکۆر و کوڕ تەنیا لـــە ڤاولی /ۆ/ و /و/ ەوە جیاوازن وە کـــوڕ و کووڕ تەنیا لە ڕووی /و/ و /وو/ ەوە جیاوازن .

بەم جۆرە بە گۆڕانی هەر ڤاولیك واتای ئەو ووشانەی کە لەیەکەوە نزیکن ئەگۆڕێ ئەو ووشانەی کە لەیەکەوە نزیکن ئەگۆڕێ .

ڤاولی /I/ لە عەرەبیدا پێی دەوترێ (الکسرە المختلسە) و لە ووشـــــەی (مِن) دا ئەبینرێ [min] بـــەڵام لـــە ئەلفو بێی عەرەبیـــدا نیشـــانەیەکی تایبەتی نی‌یە زمانی کوردیش ئەلفو بێی عەرەبی بەکـــار دەهێنێ ئەم ڤاولـــە هیـــچ نیشانەیەکی تایبەتی بۆ دانەنراوە ، بۆ نموونە لـــەم ووشانەی خوارەوە دا ئەم ڤاولە بەدی دەکرێ :

ژن = [zin] ، مـــن = [min]

تـــوێـــکل = [twêkil] ، دل = [dil]

گـــل = [gil] ، شـــل = [Shil] . هتد

لە هەندێ کتێبە کوردیەکاندا (وێ) بـــە ڤاوڵ دانراوەو لە هەندێکی تریاندا (وێ) بە ڤاولی دوولا (diphthong) دانراوە بەڵام لە راســـتیدا (وێ) وەکو لە ووشـــــەی (خوێ) و (خوێن) دادەبینرێ بە ڤاولێکی ســـــەربەخۆ وەیا بە ڤاولی دوولانە دانانرێ چونکە بە ئاسانی ئەتوانین فۆنیمەکانی ریزبکەینو بەم جۆرەی خوارەوە(١) .

(١) بڕوانە کتێبی فۆنەتیك لاپەڕە ( )

خوێن	(Xwên)
شوێن	(Shwên)
خوێ	(Xwê)

هەروەها لە زمانی کوردیدا دوو نیمچە ڤاوڵ هەیە کە ئەمانەن : ی ، و کە بەرانبەر بە (Y) و (W)ی ئینگلیز دائەنرێن .

نزیك بوونەوەی زمان لـــە سەقفی زمانەوە ، بەپێی رادەی بەرزبوونەوەی زمـــان ڤاولەکـــان ئەکرێت بەسێ بەشەوە .

١ – بـــەرز
٢ – ناوەڕاست
٣ – نـــزم

٢ – نزیك بوونەوەی زمان لەمەلاشـــوو و گەیشتنی بەمەلا شوو لە درکاندنی ڤاوڵدا ، بەپێی بەرزبوونەوەی ئەم زمانە ڤاولەکان زمـــانی کوردی ئەکرێن بە دوو بەشەوە پێشەوەو پشتەوە .

٣ – شێوەی جوڵانەوەی هەر دوو لێو وەکـــو کردنەوەو خڕکردنەوەی لێو ، بەپێی شـــێوەی جوڵانەوەی لێو ڤاولەکانی یان کراوەن وەیـــا خڕ کراوەن . بۆ نموونە ڤاولەکانی زمانی کوردی بـــەم شێوەیە دەستنیشان دەکەین :

	جوڵانەوەی زمان		
بەرزی زمان	پشتەوە	ناوەڕاست	پێشەوە
بـــەرز			ی
			I
ناوەڕاست			یَ
پشـــتەوە			O
	وو		
	و		
	ۆ		
	ا		

بۆ نموونە : نیمچـــە ڤاولی /ی/ و /د/ لەم ووشانەی خوارەوەدا ئەبینرێن :

یاسـا	Yāsā
یاری	Yārî
یاساوڵ	Yāsawil
ئاوایی	awayî
بـــاو	baw
داو	daw
وشە	washa
ورد	wird
دوایی	duwayî
کاولی	Kāwlî

ڤاوڵ ئەو دەنگەیە کە لەکاتی درکاندنیدا هیـــچ جۆرە تەگەرەیەك ناکەوێتە رێگەی ئەو هەواوە کـــە لە سیەکانەوە وێنە دەررەوەو ڤاولەکانی پێ‌دروست دەکرێت . ڤاوڵ بەشێوەیەکی گشتی بەپێی ســـێ تایبەتی پۆل دەکرێت :

١ – بەرزی زمان لە ناوزاردا ، واتـــە رادەی یەکێك لەیاسا بەناوبانگەکانی نێو کتێبی ئەڤێســـتا یاسای بەرسالوومە . ئەم یاسایە دەڵێ :

دەنگی گری قورس + دەنگی کپی ئاسای

دەنگی گر + دەنگی گری قورس

لە زمانە ئێرانیەکاندا بـــەم جۆرە « بەدهتا » « بەســـتەوە »ی سەنسکریتی بوو بە « بەددهـــا » ئەڤێستا دا قورێتی دەنگی گرنەماوە بەڵام لە گاتاکاندا گرێتی ماوەتەوە بۆ نموونە « ئوگدا » « ووتی » لە « ئوغتا »ەوە هاتووە لە سەنسکریتیدا « ئوهتی » لە کوردیدا « وتی » بەڵام لە ئەڤێستای ئەم دوایـــەدا هەموو دەنگەکانی وشـــەکە بوونە بە کپ واتە (ئوکتـــە) بەڵام لـــە فارسی ئەمڕۆدا « گوفت » . لێرەدا ووشـەی (ووتی) کوردی لە ووشـەی ئوهتی‌و سانسکریتی « ئوکتی » ئەڤێستا ئەچێ و « گوفتی » فارســـی دوور ترە چونکە دەنگی « گ » « ف »ی تێـــدایـــە .

لەدەنگدا : لە ئێرانیدا « ات » و « اذا » هەیە لە ئەڤێستادا (س) و (ز) لە ئێرانیدا « ثف » . بەم جۆرە :

ی : بەرزە ، پێشەوەیەو درێژە و بە زۆری لە ناوەڕاستی ووشەدا دێت وەکو :

شیر ، بیر ، تیر ،

ئەم ڤاولە هەرگیز لە ســـــەرەتای‌و کۆتای ووشـەوە نایەن لە زمانی کوردیدا ..

/I/ . بەرزە ، پێشەوەیە ، درێژە .

ئەم ڤاوڵە لە کۆتای ووشـەوە دێت بەڵام لـــە سەرەتای ووشـە وە نایەن و بە زۆری لە ناوەڕاستی ووشـەوە دێت . وەکو :

شێر ، پێ ، دێ ، کێ ، ڕێگا ، شمشێر .

/ ە / نزمە ، کورتە ، پێشەوەیە .

لە ناوەڕاستو کۆتای‌و شـەوە دێت‌و لـــە سەرەتای ووشـەوە نایەن وەکو :

شـــەو ، تـــەل ، ئێرە ، لێرە .

/ ا / نزمە ، پشتەوەیە ، درێژە ، پشتەوەی زمانی بە تەواوەتی نزم ئەکرێتەوە . لە ســـەرەتای ووشـەوە نایەت . لە ناوەڕاستو کۆتای ووشــــەوە دێت وەکو :

ماڵ ، داڵ ، ئاسمان ، داوا ، ئاوا .... هتد

/ۆ/ پشتەوە ، درێژە ، ناوەڕاستە ، خڕکراوە ، زمان لە ناوەڕاستی زاردا لەنگەرئەگرێ‌و کۆتـــای ووشـەوە دێتە وەکو :

دۆ ، ئۆ ، بۆ ، نەورۆز .

/وو/ پشتەوە نزم ئەکرێتــــــەوەو درێژە ، خڕکراوە زمان بەتەواوی لە ناوەڕاستو کۆتـــای ووشـەوە دێت وەکو :

دوو ، دوور ، کووڕ ، شوو .

و – بەرزە ، پشتەوە ، کورتە ، خڕکراوەیە ، پشتی زمان بەرز ئەکرێتەوە لەکاتی درکاندنی‌دا . لە سەرەتاو کۆتای ووشـەوە هەرگیز نایەت‌و تەنیا لە ناوەڕاستی ووشـە دا دێت وەکو :

کورد ، کوت .

زنجیرەی ڕێنووس

٨

لە پێناوی ڕێنووسێکی یەکگرتوودا

● نوري عەلی ئەمین ●

لە زنجیرەی پێشوودا لە گیروفتی پێشـــگری (بێ) و (پێ) لە وشەی داڕژاودا دواین ، ئـــەوا لەم زنجیرەیەش‌دا لە گیروگرفتی نووســـــینی پێشگری (تێ) و (لێ) لە وشـــــەی داڕژاودا دەدوێین بە پێی ڕاسپێردەکانی کۆڕی زانیـــاری عیراق – دەســـــــتەی کورد – بۆ ئەوەی لـــە نووسینەکانماندا پەیڕەوی بکەین لـــە پێنـــاوی یەکخستنی ڕێنووسەکەمان‌داو خۆ ڕزگارکردن لـــە پاشاگەردانی نووسین .

٢ – پێشگری (تێ – تێك) :

ئەم پێشگرە چ لە شێوەی (تێ)ی سادەو چ لە شێوەی (تێك)ی ناسادەدا بێت . لە نووسین‌دا نابێت بەو وشەیەوە بلکێنرێن کە بە دوایان‌دا دێت ، بەڵام دەبێت لە نزیك یەکترەوە بنووســـــرێن . وشەکە ، واتە ئەو وشەیەی کە بە دوای پێشـــگری (تێ – تێك)دا دێت دەشێت :

١ – چاوگ بێت ، وەك :

چاوگ	دەنووسینەو	نانووسین
گرتن	تێ گرتن	تێکرتن
کردن	تێ کردن	تێکردن
کۆشان	تێ کۆشان	تێکۆشان
دان	تێ دان	تێدان
ورووکان	تێ ورووکان	تێوروکان
گوشین	تێ گوشین	تێکوشین
ئاڵان	تێك ئاڵان	تێکئاڵان
خزان	تێك خزان	تێکخزان
چوون	تێك چوون	تێکچوون
شکان	تێك شکان	تێکشکان
ترنجان	تێك ترنجان	تێکترنجان

ب – قەدی فرمان بێت ، وەك :

قەدی فرمان	دەنووسینەو	نانووسین
تێ کرد	تێم کرد	تێمکرد
تێ وەشاند	تێم وەشاند	تێموەشاند
تێ کەوت	تێ کەوتم	تێکەوتم
تێ پەڕی	تێ پەڕیم	تێپەڕیم
تێك چوو	تێك چووم	تێکچووم
تێك دا	تێکم دا	تێکمدا
تێك ئاڵا	تێکم ئاڵاند	تێکمئاڵاند

ج – ڕەگی فرمان بێت ، وەك :

ڕەگی فرمان	دەنووسینەو	نانووسین
تێ کۆش	تێ کۆشەر	تێکۆشەر
تێ کەو	تێ دەکەوم	تێکدەکەوم
تێ گوش	تێ دەگوشم	تێدەگوشم
تێك شکان	تێك دەشکێنم	تێکدەشکێنم
تێك ئاڵان	تێك دەئاڵێین	تێکدەئاڵێین
تێك دان	تێك دەدەم	تێکدەدەم

پێشـــــگری (تێ) :

١ – لەگەڵ فرمانی تێنەپەڕدا دێت ، لـــەم حالەتەش‌دا نابێ پێشـــــگرەکەو زمانەکە پێکەوە بلکێنرێن ، بەڵام دەبێت لە نزیك یەکەوە بنووسرێن ، وەك :

دەنووسینەو	نانووسین
تێ گەیشت	تێگەیشت
تێ پەڕی	تێپەڕی
تێ ئاڵا	تێئاڵا
تێ شکا	تێشکا

ب – لەگەڵ فرمانی تێپەڕدا دێت ، لـــەم بارەش‌دا دیسان نابێت پێشگرەکەو فرمانەکە پێکەوە بلکێنرێن بەڵام دەبێت لەکن یەکەوە بنووســـرێن ، وەك :

بنووسینەو	نەنووسین
تێ پەڕاند	تێپەڕاند
تێ دا	تێدا
تێك بەست	تێکبەست
تێ گرت	تێگرت
تێك خست	تێکخست

تێ ترنجاند	تێترنجاند

ج – پێشگری (تێ) ئەگەر بە تەنیا لەتـــەك ڕەگی فرمان‌دا هات بـــۆ دروســـتکردنی ڕێژەی ناوەڵناوی کارای داڕژاو بەپێی ڕاســـپێردەکانی کۆڕی زانیاری دەبێت پێشگرەکەو ڕەگی فرمانەکـــە پێکەوە نەلکێنرێن بەڵام دەبێت لە تەنیشت یەکەوە بنووسرێن ، واتـــە :

بنووسینەو	نەنووسین
تێ پەڕ	تێپەڕ
تێ کوت	تێکوت
تێ بڕ	تێبڕ
تێ کەر	تێکەر
تێ بەر	تێبەر

د – پێشگری (تێ) ، ئەگەر پێشگرێکی‌دی یان پتری بەدوادا هات لە وشەی داڕژاودا ، نابێت پێشگرەکان‌و وشـــــەکە پێکەوە بلکێنرێن ، بەڵکو دەبێت هەموویان بە جیاجیا بنووسرێن ، بەڵام لـــە نزیك یەکەوە لەبەر ئەوە :

دەنووسینەو	نانووسین
تێ بەربوون	تێبەربوون
تێ ڕامان	تێڕامان
تێك وەرپێچان	تێکوەرپێچان
تێ وەردان	تێوەردان
تێ هەڵسوون	تێهەڵسوون
	تێ هەلسوون
	تێهەلسوون

هـ – جاری [illegible] هەیە ، پێشـــگری (تێ) لەگەڵ پاشگردا ، لەیەك فرمان‌دا کۆدەبنەوە ، لـــەم بارەدا پێشگرەکە نالکێنین بە فرمانەکەوە ، بـــەڵام پاشگرەکە (ەوە) یان (اندن) بوو ، دەلکێنرێن بە دوای فرمانەکەوە ، لەبەر ئەوە :

دەنووسین	نانووسین
تێ کردنەوە	تێکردنەوە (تێ – کردن – ەوە)
تێ هاتنەوە	تێهاتنەوە (تێ – هاتن – ەوە)
تێ چوونەوە	تێچوونەوە (تێ – چوون – ەوە)
تێك شکاندن	تێکشکاندن (تێ – شك – اندن)
تێ پەڕاندن	تێپەڕاندن (تێ – پەڕ – اندن)
تێك دانەوە	تێکدانەوە (تێك – دان – ەوە)

٣ – پێشگری (لێ – لێك) :

پێشگری (لێ)ی سادەو پێشگری (لێك)ی ناسادە ، لە نووسین‌دا نابێت بەو وشـــــەیەوە بلکێنرێن کە بە دوایان‌دا دێت ، بەڵام دەبێت لـــە تەنیشت یەکترەوە بنووسرێن ، ئەوجا پێشـــــگری (لێ) :

ا – دەشێت چاوگی بەدوادا بێت ، وەك :

دەنووسینەو	نانووسین
لێ بووردن	لێبوردن
لێ کرین	لێکرین
لێ دان	لێدان
لێ خوڕین	لێخوڕین
لێ کۆڵینەوە	لێکۆڵینەوە
لێك کردن	لێککردن
لێك بوونەوە	لێکبوونەوە
لێك بەستن	لێکبەستن
لێك ترازان	لێکترازان
لێك پاڕانەوە	لێکپاڕانەوە

ب – دەشێت قەدی فرمانی بەدوادا بێت ، وەك :

دەنووسینەو	نانووسین
لێی بوردم (لێ بورد)	لێیبوردم
لێی پارامەوە (لێ پاڕ)	لێپاڕامەوە
لێم ڕەنجا (لێ ڕەنجا)	لێمرەنجا
لێی تۆرا (لێ تۆرا)	لێیتۆرا
لێم خوری (لێ خوڕی)	لێمخوڕی
لێی کری (لێ کری)	لێمکری
لێم قرتاند (لێ قرتاند)	لێمقرتاند
لێکم بەستن (لێك بەست)	لێمکم بەستن

بڕوانە ل ١١

Institut Kurde de Paris

سەرەکی فەرماندە ـ پاشماوە

ئاسمانی لەبەر زۆری بڕداری فارەمانانەیــان بەرەتــاریکی نەکۆری ئازایەتی لــە هەموو ئــەو جەنگانەدا کە گێڕاویانە شایستەی ناونیشانی پاڵە-وانی قادسیە بوون ..

ئێمە بەتەواوی دڵنیاین ئە ئەمان ئــەو ڕەوتو ڕێبازو گیانو ئامادەیی‌یە دەپارێزن کە بەهۆیانەوە ناونیشانەکەیان دراوەتێ بۆ ڕێزگرتنی ئــەو ئازایەتی‌یەیان ئە تــا ڕادەی پاڵەوانێتیــی بەرزبوتــەوەدو هەروەها بۆ ڕێزلێنان لــەو پیاوانەی بڕوایان بە نۆبای خۆیان بــووەو بەدڵنیاییەوە ڕابەرییان بۆ ئەوانە پاراست کە لە جەنگەکاندا سەرکردایە-تیان کردونو ســەرکەوتنی ئاشــکرایان لــەو جەنگانەدا بەدی‌هێناوە کــە پاڵەوانانی هێزی تایبەتی‌و پاڵەوانانــی هێزی ئاســمانی گێڕاویانە خۆیان فرۆکەکانیان ڕابەری دەکرد . لەبەرئەوە کاتــی سەرکەوتن دەستگیردەکەن خۆیان لە بنەڕەتدا کۆتەکەی سەرکەوتنەکەنو تەنهــا ئەوانەش هاوبەشییان لەگەڵ دا دەکەن کە نەخشەیان بــۆ چوونو تەکتیکی پێویست بۆ ڕۆیشتنو گەڕانەوە کێشاوە.

هونەرکارو ئەوانەی تریش کە پەیوەندییان بە کارەکەوە هەیە ڕۆڵیان لە ئاسان‌کردنی ئەرکی ڕاپەڕاندنی ئــارە پاڵەوانی‌یەکەدا گێڕاوە .

دروودی خوا لە پیاوانێ پشت بەخوا بە خۆشــیو سەربەرزی‌یەکی هەمیشەیی دەتابنینم .

باری هێزی تایبەتی چۆنە ،دەبێ وەك ئاســن وابێ .. ئاســـنین لە ئامادەکردنی‌و مەشــق‌پێ‌کردنی‌دا ، ئاسنین لەوەی ئە هێزی تایبەتین .

ئێمــە بەردەوام لــەگــەڵ هێزی ئاســمانی‌دا مامڵەت دەکەین لەبەرئەوە نالێیــن چۆنە چونکە ئێمە دەزانین چ ڕەنتێکە هەرچەندە ئێمە لــە ڕێگای مامڵەتکردنی ڕۆژانەوە ڕەنگــی هەموو عیراقیەکان دەزانین ، هێزە چەکدارەکا-نمان لەگــەڵ تێکڕایی‌یەکانی ژیانی‌دا بەدرێژیی‌مامڵــەت دەکا ..

لەکاتــی بەخشــینی ناونیشانی پاڵەوانی قادسیەو نیشانەی ڕافیدەین‌و نیشانە ـی ئازایەتی‌دا فەریقــی یەکەمی ڕوکن عدنان خیراللە جێگری سەرکردەی گشــتی هێــزە چەکدارەکان وەزیری بەرگری‌و بەڕێز احمد حسین سەرەکی دیوانی سەرۆکایەتی‌و ژمارەیەك لە ئەندامانی سەر-کردایەتی گشــتی هێزە چەکدارەکان ئامادەبوون .

وتەی ـ پاشماوە

بە سەر دوژمن هێنا کە بیرچوونەوەی ئاسان نەبێ .

ئەو ڕژێمە کە نەك تەنها لە ڕووی سەربازی‌یەوە بەڵکوو لە ڕووی ئابووری‌و دارایی‌و سیاسی‌و هەموو بارەکانی ترەوە کۆســتی کەوتوە وای دەزانی بەم هێرشەی دەتوانێ مەهران بگرێتەوەو هەل‌و دەرفەتی جەنگ لە دەست جەنگاوەرانمان دەربێنێ بەڵام زۆر زوو خەیاڵی پووچی زیندە بە چاڵ کرا .

ڕژێمی تاران کە باری کەوتوەو نازانێ چی بکا وەك گایەکی بریندارکراو دەجوڵێتەوە ڕاستی ئــەم بەڵگەیەش ئەوەیە کە چەند ڕۆژێ لەمەو پێش چەند ساروخێکی بە ناوچەیەکی مەدەنی کەرکوکەوە نا کە خۆی زۆر باش دەزانێ عیراق لە شەڕی شــارو ئاوایی‌دا چ توانایەکی هەیەو توانای چەند لەو باڵاترە.

ئەو ســتراتیجیە بەرگری‌یە نوێ‌یەی عیراق ماوەیەکە گرتویەتە بەر لە ســەری هەر بەردەوام دەبێ‌و دوژمن خۆی بە هەڵەدا دەبا کە وابزانــێ دەتوانێ کار بکاتە سەر هەڵویستی سەربازی عیراق و شتێ لەم هەڵویستــە دەگۆڕێ .. هەر چەندێك جەنگ درێژە بکێشێ سوپای عیراق هەر بە سەر-کەوتوو سوپای ئێران هەر بە بەزیوی دەمێنێتەوە .

سەرکەوتن ـ پاشماوە

بەهێزەکانی دوژمن‌دا کە تــا ماوەیەکی زۆر پێوەی بنالێنن

بەم جۆرە ســـوپای قارەمانی عیراق جارێکی تــر بە دوژمنی دەسەلمێنێ کــە سەرکەوتن هەر بۆ سوپای عیراقەو تا ڕۆژی زووتــر دوژمن دان بەم ڕاســتی‌یەدا بنێ لە بەرژەوەندیەتی‌و خۆی‌و گەلانی ئێران لە بەسەرها-تێکی زۆر قورس ڕزگار دەکا.

تۆپی ـ پاشماوە

٥ ـ ئەو دەنگانەی کە لە تۆپەکە دەر دەچێ ، دەماری مێشك‌و بیر کردنەوەی مرۆف بەهێز دەکات ماوە بڵێیــن ژمارەیەکی زۆر لە وڵاتی چین ئەم یاریە دەکەن ، وەك ئەوان دەڵێن :ـ

ئــەم تــۆپــە سیحراویە پێویستیەکی باشە بـــۆ تەندروستی لەش .

دەرچوونی ـ پاشماوە

بەخشینی بڕوا نامەی زانستی‌و .. سەرکەوتووەکان لە خولی پێنجەمی زانکۆی صلاح‌الدین . شایانی باسە کە بەکمەکانی زانکۆ لە کۆلێجەکاندا بەم شێوەیە بوو ،کە دیاری سەرەکی فەرماندە صــدام حسین‌یان پێش‌کەش کرا ...

١ ـ لە کۆلێجی زانیــــاری	سۆزان ابراهیم جبوری
٢ ـ لە کۆلێجی کشــتوکاڵ	هیوا محمد علی
٣ ـ لە کۆلێجی ئەنــــدازە	مێرین حسن فهمی
٤ ـ لە کۆلێجی ئــــاداب	ابراهیم احمدحسین
٥ ـ لە کۆلێجی بەڕێوەبــردن	نزار عبدالقادر علی
٦ ـ لە کۆلێجی پــەروەردە	یاسین حسن محمد
٧ ـ لە کۆلێجی پزیشــــك	ڕازاوە فاتح معروف

پاشان دەست کرا بە پێش‌کەش کردنی دیاری بۆ قوتابیە سەرکەوتووەکانی دووەم‌و سێیەم لــە سەرتاپای کۆلێجەکاندا .. کە بریتی بوو لە دیاری بەڕێزان وەزیری خوێندنی باڵاو ڕازگری نووسینگەی باکوورو سەرەکی ئەنجومەنی یاسادانان‌و سەرەکی ئەنجومەنی ڕاپەڕاندن‌و ســـــەرکردەی فەیلەقی پێنجــەم‌و ئەمینداریتی پەروەردەو ئەمینداریتی‌یە گشتی‌یەکانی ناوچەی کوردســـتان‌و پارێزگاران‌و زانکۆکانی عیراق .

بەم شێوەیە بەسلاوی کۆماری کۆتایی هات بەم خولە تازەیەی زانکۆی صلاح‌الدین .

دەقی وتەکەی سەرەکی فەرماندە صــدام حسین ـ پاشماوە

ئەم لێکۆلینەوەیەدا وتم زانیاریم لا نیە بــەڵام لام ڕوونە پاش سالی ١٩٨٠ عیراق چۆن دەبێ .

چۆن دەبێ لە ژیانی کۆمەڵایەتی‌و ئابووری‌و زانیاری‌و سیاسیدا لەبارەی پایەی نیشــتمانی‌و نەتەوایەتی‌و جیهانی‌و کاریەوە لەم بوارانە هەموو-باندا‌و چونکە ئەوەی کــــە عیراق پێی‌دەگا لای دوژمنانی عیراق‌و دوژمنانی نەتەوەی عەرەب خۆش نابێ‌و لام‌وایە پێش ئەوەی ســالی ١٩٨٠ تێپەڕبێ پیلانێکی گەورە دژی عیراق سازدەکرێ‌و کاتێ کــە لێیان پرسیم بەلاتەوە ئەم پیلانە لەکوێوە دێ وتــم پێیان (یەکەم لە «ئیسرائیل»ەوەو دووهەم لە ئێرانەوە)

ئەوەی کە ئاگری شەڕ خۆش‌دەکا «ئیسرائیل»ە بەڵام لە سالی ١٩٨٠داو پێش شەڕ بە چوار مانگ وەك لەبیرم‌بێ پێم‌وتن هەر ئەوە ڕاست‌کەنەوە کــە کامیــــان پێش‌دەکەون یــەکــــەم ئێران‌و دووهەم «ئیسرائیل» . لەڕاستیشدا ئەوەی کە ڕوویدا ئەوە بوو کە ئێران لە پیلانەکەدا بوو لەپێشــــــەوەو «ئیسرائیل»یش خەریکــی خۆشــکردنی ئاگــری شەڕەکەیەو پێویستی‌یەکانی خومەینی‌و تاقمەکەی ئامادە دەکا بۆ درێژەدان بە ئاگری شەڕو کاتێ کــە «ئیسرائیل» بینی ئێرانی‌یەکان نەیانتوانی کوورەکەی تەمووز وێرانکەن‌و چاوەڕێی کردو چاوەڕێی کرد تا ئۆقرەی نەما هات خۆی کوورەی تەمووزی وێران‌کرد هەرچەنــدە پشــتو ســنگمان کردبووە ئێران‌و چووبووینە شەڕێکی تەواوەوە لەگەڵ دوژمندا .

کەوابوو ئێمە دەزانین شــتی بنەڕەتی لای دوژمن ئەوەیە کە گەلی عیراق هەلساوەتەوەو تواناو سەربەرزی‌ی خۆی هەیەو پێداویستەکانی ژیانی بەـ دەستەوەیەو بە ڕێگادا دەڕواو بە قایمی ڕێگای خۆی دەبڕێ کەوابوو پێویستە بنەماکە ڕاوەستێنرێ‌و کاتێ کە بنەما ڕاوەستێ خل‌دەبێتەوەو لە شــوێنی خۆیا ناوەستێ . کەوابوو ئەوە پێویســـت نیە کە نەختێ بوەستێنرێ بەڵکو وردو خاشــکردنی‌و وێران‌کردنی و لەبەر ئەم هۆیە درێژەیان‌دا بە شەڕو ئەگـــەر لەبیرتان‌بێ لە سالی دووهەمی شەڕدا .. وابزانم لە سالی ١٩٨١دا بوو و لام‌وایە لەم شوێنەیشدا بوو وتمان ئەوڕۆژە دێ کە «ئیسرائیل» پەشیمان بێتەوە تیایا لەبەر درێژەپێدانی بە شەڕو ئێمە دەزانین کــێ درێژە دەدا بە شەڕو لەڕاستیشـــدا لەگەڵ هەموو خرابی‌یەکی شەڕدا کە دەیزانین بەڵام ئەگەر شەڕ لە سالی ١٩٨١دا بوەستایە عیراق ئەم هەموو شارە-زایی‌یەی نەدەبوو کە ئێســـتا هەیەتی‌و هەرچەندە هەموو شتێك بە ئارەزووی ئێمە نیەو ئێمە پێش شەڕ ئاواتمان بۆی نەدەخواست‌و کاتێ کە بەرپابوو داوای ئەوەمان کرد خێرا بوەستێنرێ‌و لەسەر هەمان ئــەو بنەماو بیروباوەڕانە کە بریتین لەوەی هەریەکێ لـــە ئێمە بە سەربەستی لە خاکی خۆیا بژی‌و هەر یەکێ لە ئێمە ڕێزی ئەوی تر بگرێ‌و هەریەکێ لە ئێمــە ڕێگای ژیانی دەسنیشــان بکا بێ‌ئەوەی ئەوی‌تر دەست بخاتە کاروبارییەوە .

● عیراق کرنووش نابا ●

هەریەکێ لە ئێمەیش ڕێزی عەرەب بکرێ لەم ناوچەیەداو ئێمە ڕێزی عەرەب دەگــرین بـــەڵام پێویستە ئێرانی‌یەکان ڕێزی عەرەب بکرن لـــەم ناوچەیەداو وتمان بە « ئیسرائیل » ئێوە پەشیمان دەبنەوە لە درێژەدان بە شەڕ چونکە عیـــراق کرنووش نابا تا وردوخاش بکرێ .. کرنووش نابا بۆ خوا نەبێ‌و لام‌وایە ئێستا « ئیســرائیلی‌یەکان » پەشیمانن لەسەر درێژەدانیان بە شـــەڕ بەڵام بـــە « ئیسرائیلی‌یەکان »و زایۆنیزم دەڵێین لـــە هەموو شوێنێکداو بە گومڕا گومان لێ‌کراوەکانی ئێران کە عیراق ڕێگای ژیانی دۆزیوەتەوەو یارمەتی خـــوا بەتوندی‌و پتەوی پیـــایا دەڕواو ناگەڕێتەوەو لـــە کۆتاییدا سەردەکەوێ هەرچەندە زەحمەتی بێتـــە ڕێ‌و هەرچەندە شەڕ درێژە بکێشێ‌و پێیان دەڵێین پیاوی وامان هەیە خاوەن باوەڕ بە جۆرێ دەتوانن کارێ بکەن بەرد شەڕ بکا ئەگەر پێویست بێ .

بەڵام پیاوانی عیراق وەك وتم نەك هەر بەسن بۆ سوپایەکی بەهێز ، وەك ئەوەی کە هەیەو گەورەیە بەڵکو بەشی سێ سوپا دەکەن بەقەد ئەم سوپایە کە ئێستا لەبەرەدایەو لەپشت بەرەدایە .

ســـــلاوم بگەیەنن بە براو کەس‌وکارتان .. سلاوی خواتان لێ بێ‌و خـــوا سەرکەوتووتان کـــا بە ڕێگای باوەڕو پتەوی‌و پچڕاندنی مافدا لـــــە داگیرکەرانی .

زنجیرەی ـ پاشماوە

ج ـ دەشێت ڕەگی فرمانی بەدوادا بێت ، وەك :

دەنووسین‌و	نانووسین
لێی‌دەبوورم (لێ‌بوور)	لێیدەبوورم
لێکیان‌دەترازێنم (لێك‌ترازێن)	لێکیاندەترازێنم
لێی‌دەگەڕێم (لێ‌گەڕێ)	لێیدەگەڕێم
لێکیان‌دەبەستین (لێك‌بەست)	لێکیاندەبەستین
دەستم‌لێ‌وەشاند (لێ‌وەشاند)	دەستم لێوەشاند

٢ ـ پێشکری (لێ ـ لێك) :

أ ـ لەتەك فرمــانی تێنەپەڕدا دێت ، لــەم بارەدا نابێت پێشکرەکەو فرمانــەکــە پێکەوە بلکێنرێن بەڵام دەبێت لە تەنیشت یەکەوە بنووسرێن لە چوارچێوەی وشەیێکی دارێژراودا ، بۆیە :

دەنووسین‌و	نانووسین
لێك‌چوو	لێکچوو
لێك‌بوو	لێکبوو
لێك‌پچڕا	لێکپچڕا
لێ‌کەوت	لێکەوت
لێ‌دوا	لێدوا
لێ‌هات	لێهات

ب ـ لەتەك فرمانی تێپەڕدا دێت ، دیســـان پێشکرەکەو فرمانەکە نالکێنرێن بە یەکەوە ، بـەڵام لە نزیك یەکەوە دەنووسرێن ، بۆیە :

دەنووسین‌و	نانووسین
لێ‌چێشت	لێچێشت
لێ‌قرتاند	لێقرتاند
لێ‌نــا	لێنــا
لێ‌خوری	لێخوری
لێك‌بەست	لێکبەست

ج ـ پێشکری (لێ) ئەگەر بــە تەنیا لەتەك ڕەگی فرمان‌دا هات بۆ دروســــت‌کردنی ڕێژەی ئاوەلکاری کارای دارێژراو بەپێی ڕاســپێری‌یەکانی کوڕ دەبێت پێشکرەکەو ڕەگی فرمانەکــە نەلکێنرێن بەیەکەوە ، بۆیە دەبێت :

بنووسین‌و	نەنووسین
لێ‌نــەر	لێنــەر
لێ‌دەر	لێدەر
لێ‌گر	لێگر
لێ‌خەر	لێخەر
لێ‌چێژ	لێچێژ
لێ‌پرس	لێپرس
لێ‌خور	لێخور
لێ‌زان	لێزان

د ـ ئەگەر پێشکری (لێ) پێشکری‌دی بــە دوادا هات ، دیسان نابێت پێشــــکرەکان‌و ئــەو وشەیەی بە دوایان‌دا دێت پێکەوە بلکێنرێن ، بەڵکو دەبێت بە جیاجیا بنووسرێن بەڵام لەتەك یەکــەوە ، بۆیە لەمەولا :

دەنووسین‌و	نانووسین
لێ‌هەڵ‌هێنجان (لێ‌ـ‌هەڵ)	لێ‌هەڵهێنجان
	لێهەڵ‌هێنجان
	لێهەڵهێنجان
لێك‌ڕاپەڕین (لێك‌ـ‌ڕا)	لێکڕاپەڕین
لێ‌دەرهانین (لێ‌ـ‌دەر)	لێدەرهانین
لێ‌دابڕین (لێ‌ـ‌دا)	لێدابڕین
لێ‌وەرگەڕان (لێ‌ـ‌وەر)	لێوەرگەڕان

هـ ـ جاری ئەوتۆ هەیە پێشــــکری (لێ) لەتەك پاشکری (ەوە) یان (اندن)دا کۆدەبنەوە لەم بارەش‌دا نابێت پێشکرەکە بە وشەکەی دوای خۆیەوە بلکێنرێ ، بەڵام دەشــێت پاشکرەکە بلکێنرێ بە دوای وشەکەی پاش پێشکرەکەوە ، بۆیە لەمەولا :

دەنووسین‌و	نانووسین
لێ‌کردنەوە (لێ ـ ەوە)	لێکردنەوە
لێ‌بوونەوە (لێ ـ ەوە)	لێبوونەوە
لێ‌کۆلینەوە (لێ ـ ەوە)	لێکۆلینەوە
لێ‌داماڵاندن (لێ‌دا ـ اندن)	لێداماڵاندن
لێ‌قرتاندن (لێ ـ اندن)	لیقرتاندن
لێ‌پچڕاندن (لێ ـ اندن)	لێپچڕاندن

■ ماویــەتی ■

هێزا ـ پاشماوە

لسەر ئاخا عیراقێ یا پیروز و دەمێ لەشکەرێ مەیێ مێرخاس بەرســـینگا وان دگریت و بەرەڤانیێ ژ عیراقی دکەت ، ئەڤجا هەمی پشکێت ســـوپایێ عیراقی شەری دکەن لڤێرە دەورێ هێزا ئاســمانی گەلەکێ گرنك چنکو دربێت وێــرانکرنێ ددانێتــە کومێت لەشکەرێ خومەینی و ناهێلت ئاف و ئەرزاق و چەك بگەهیتێ و ئاسمانی لهنداف سەرێ وان دکەتە کوری‌و ســـــەدا بومبایێت مرنێ دادنیتە سەربێت خومەینیا و شەرێ داستانا (فاو)و شەرێ چوارتە فروکێتمە ڕوژا نیفرو ل خومەینیا کرە ئاری شەف و پاشی‌کەرب‌و غەزەبا مللەتێ عیراقێ نیشــا عەجەمادا و دەرسەکا وەسا نیشا ئێرانیادا کــو چ جارا ژبیر نەکەن و هوسانێ هێزا مە یائاسمانی بو وان خویا دکەت کە وانا چ ڕێك نین ژبلی قەبولکرنا ئاشــــتیێ یان ژی وێرانکرنا هەمی ئابووری و لەشکەرێ وان .

دێ ـ پاشماوە

کری ب زێری وبیــــارەی ومیڤیا مە ســــەرکەفتنا عیراقێ‌بە لسەر هەر تماعکە ـرەکێ تماهــی دئاخامەدا هەبت وئەم سوزێ ددەین کو بهەمی هێزا خو بو ئافاکرنــا عیراقێ وبو پێش ئێخستنا عیراقێ بسەروکاتیا سەرەکی بەرکەفتی صدام حسین‌ی خودێ بپارێزیت .

وپاشی ئاخفتن بو ماموستا ئەندازیار شهاب احمد نجم ما و کوت براستی ئـــەڤ پروژگە ژ پروژکێت جیهانێ یە د دەڤەرێ‌داو براســـتی قوماندارێا پارت‌و شورەشێ چاف دێرەکا مەزن ددەتــە ڤان پروژگا ژ هەمی لایەکــی ڤە وئەم ژلایێ خوفە هەمــی هێزا خو ددەین داکو بگەهینە پیچك ژ وان بزاڤێــــت لەشکەرێ مەیێ قارەمـــــان دکەت ژبو بەرەڤانیا عیراقــا مەیا مەزن

پاشێ ماموستا ئەندازیار خالد صالح حســن‌ی کوت ئــەز دبێــژم ئەیارا بەری دوستا زانی کو عیراق یـــا بسەرکەفتی‌یە و نەبەســـــ دشەری دا بەلکو ژهەمـــی لایی ئاقاکرنێ‌ڤە وژلایێ لە شکەری ڤە وژلایێ ئابوری ڤە وجیهان هەمی یادبینیت کـــو ئەڤە شەش سالە عیراق یـــا ڤی شەرێ پاراستنێ دکەت‌و رجــەوا پروژکەهێت دی ژی هەمی بێ برێڤە دچن‌و ئەس دشێم بێژم ژبەری شــەری چێترو دنیینە پروژگەکـــی هوسا کوپروژکەکی خزمەتی بەنەکی بی بەرهەمی بە وهەر بێ بەردەوامە وپارەکی مەزن بێ بوێتە دانان‌و ئەڤـــە تشتەکی دیارە ژبو موکومیا ئابوریا عیراقێ و هەردولەتە‌ـ کادی بابە ئەز باوەر ناکەم کو ئەڤ پروژکێت هوسادا دبەر دەوام بن بەلێ ئەم چاف دێریا قوماندارێا پارت وشورەشێ ویتایبەتی یا ســـەروکێ هێزا صــدام حسین‌ی خــــودێ بپارێزیت

گەڕانەوە ـ پاشماوە

وێرانەیی‌یەکی پارچەپارچەی وا گەڕابووەوە کــە زەحمەت بوو کۆبکرێتەوەو گیانـــی بکرێتەوە بە بەردا ، بــــەڵام ئەوەی کە بینی ژیانـــــی تێ‌هێنایەوە ..

هەســتی‌کرد تەزوویەکی سووك بە لەشــە سزادراوە ماندووەکەیدا دێ .. هەستی کرد هێمنی بەرەو مێشــکە ڕووخاوەکـــەی دێ .. وا گەیشتە فێنکی .. بەزەیی‌و ئەو مێرگەی کە ڕاتدەکردو هەناسکە برکێت بوو بـــۆ ئەوەی پێی بگەی .. بۆ ئەو خۆشەویستی‌یەی کــە لـــە دەست چووبوو بە دوورکەو-تنەوەت لەو سنگە پڕبەزەیی ـیە ... بۆ ئەو ئارامی‌یەی کە لە ساڵانی تاڵی دوورو-ڵاتیدا لە کیست چووبوو و کە نەیانتوانی بتسازێنن لەگەڵ واقیعێکی تاڵدا کە بەسەرتا سەپێنرابوو .

چەمایەوە بەسەر زەویداو دەستی‌کردە ماچ‌کردنی خاکی ئەو نیشتمانەی کە بێبەش بوو لێی‌و بە فرمێسکەکانی هەموو ئەو ئێش‌و ئـــازارو کوێرەوەری‌یەی سڕی کـــە پیایا نووســـابووبوو ، وای هەست‌کرد کە خەریکە ئــەو شتانە وەرگرێتەوە کە لـــە دەستی دەرچوون .. ئـــەو هێزە وەرگرێتەوە کـــە لای وابـــوو هەرگیز ناگەڕێتەوە بۆی .. بە پتەوی‌و لەسەرخۆ بەرەو کاربەدەستی پاسپۆرت ڕۆیشــــت‌و بە زەردەخەنەیە-کەوە پاسپۆرتەکەی دایــی ئەویش بەخێرهاتنی کـــردو پاسپۆرتەکەی دایەوە دەست‌و بەرەو کەس وکار کەوتەڕێ. بەرەو خۆشەویستی ..... بەرەو بەخشندەیی‌و چاکی‌و ورەی قایم ، بەرەو ڕووناکی‌و تا هەتا هەتایە تاریکی لەدواوە بەجێ‌هێشت .

بەڕێوەبەرێتی ـ پاشماوە

الاولیە» هەروەها نووسینەوەی چەند ئامۆژگاری‌یەکی بنچینەیی ســـەبارەت بەچۆنیەتی هەڵگرتنی بەرهەم لەکارگەکانداو دروست کردنی حەشارگە (الملجا) لەو خانوو بەرانەدا کەتازە بینادەکرێ .. دوای کـــاك «عەباس» چاومان بەبرای بەڕێز کاك «یادگار جاف» کەوت‌و لێمان پرسی ، سەبارەت بەوەی کە بەڕێزتان یارەتی دەری بەڕێوەبەری بەڕێوەبەرێتی ئاگـــــر کوژاندنەوەمن ســـــەبارەت بەکاروباری مەرکەزەکان دەپرسین ئێستان چۆن دەڕوا ؟

● ئێمە ئێستا (١٤) چواردە مەرکەزی ئاگر کوژاندنەوەمان هەیە کە دابەش کراون بەســـــەر پارێزگاداو نیاز وایە دووەمەرکەزی تر لە «آغجلر»و «سەرچنار» بکەینەوە لەم ڕووەوە جەنابی ئەمینداری گشتی کاروباری ناوخۆ سەرپەرشتی ئەم ئاواتەمان دەکات کە ئەمە ئاواتی جەماوەرشیە .. هەروەها هەریەکێك لەو مەرکەزانە دەوامیان شەوو ڕۆژی‌یە بانی بەردەوام مەفرەزەیەك ئامادەیە بۆ کاتی پێویست لەڕاستیدا ئەوبرا ئاگر کوژێنەوانە تا ئێستا جێی ستایش‌و ڕێزی ئێمەو خەڵکی بوون هەر بەو بۆنە-یەشەوە حەزدەکەین خەڵکی ئاگاداری ژمارەی ئەو تەلەفۆنانە بن کە لە ڕێگایانەوە پەیوەندیمان پێوە دەکرێت ـژمارەی تەلەفۆنەکەی لقی ئاگر کوژاند-نەوەی سلێمانی ـ٢٢٦٤٣ـو تەلەفۆنی لقی ئاگر-کوژاندنەوەی شۆڕش ـ٢٠٩٧٠ـیە .

ئینجا ڕوومان‌کردە سەرپەرشتیاری مەرکەزەکانی ئاگر کوژاندنەوەو لێپرسراوی (ئەمنی صناعی) کاك نوزاد صابر صالح ـو داوامان لێ‌کرد کە بە شێوەیەکی گشتی باسی دەوری ئەو بەشەو گیروگرفتەکانیمان بۆ بکات .

● بێگومان پێش‌کەوتنی وڵات وابەستەیە بــە پاراستنی چەند لایەنێکەوە کە دەکەوێتە ئەستۆی «ئەمنی صناعی»یەوە ئەو لایەنانەش بریتین لـــە «کرێکارو کەرەسەی بەرهەم هێنان‌و بەرهەم» ئینجا لەم ڕووەوە بەشی (ئەمنی صناعی) لە بەڕێوەبەرێتی‌یە-کماندا هەڵ دەستێ بە پشکنینی هەموو کارگەیەك چ گشتی‌یا سوشیالیستی یاتەیبەتی هەروەها لـــە کاتی پشکنیندا چاودێری چەند خاڵێکی ســـەرەکی دەکرێت وەك ڕاهێنانی کرێکار سەبارەت بەچۆنیەتی خۆ پاراســـتنی لەکاتی ئیش‌کردندا تـــا لەڕووی تەندروســـتی‌یەوە تووشـــی زیان نەبەت‌و ووریا کردنەوەیان لە پاراستنی خاوێنی کارگەو کەرەسەکان بەڵام ئەوەی بەشێوەیەکی گشتی ڕەچاو دەکرێت کەمی دانانی کەرەسەی ئاگر کوژاندنەوەیە بەتایبەتی لـــە کەرتە تایبەتی‌یەکاندا لەکاتێکدا کە پێویستە لە هەموو کارگە بەرهەم هێنەرەکاندا لە جۆرە کەرەســـانە دابنرێن بۆ پاراستنی شوێنەکە لەکاتی ئاگر کەوتنەوەدا وەك پاوەدەری ١٢کغم یا ٦کغم یا بۆ کارەبا..

لەهۆڵی دەرس ووتنەوە چاومان بەموقەدەمی یاساناس کاك «بەهزاد عبدالقادر محمد» کەوت کەماوەیەکە بووە بەبەڕێوەبەری بەڕێوەبەرێتی بەرگری شارستانی ، لێمان پرسی باشە ئەنجامی دەورەکانتان چۆنە ؟

● دوای تەواو بوونی بەرنامەی دەرســـەکان لەلایەن هەموو ئەو برایانەوە کە لەوماوەیەدا دەرسیان گوێ‌ئێتوەوە پرسیار دا دەنرێ‌و تاقی‌کردنەوە دەست پێ‌دەکات دواییش ئەنجامی تاقی‌کرنەوەکە دابەش دەکرێ بەسەر دایەرەی ئامادەبواندا‌و هەر قوتابی‌یەك بکەوێ جگە لەوەی دەبێ بۆ جاری دووەم دەورە-بنێتەوە لەلایەن ســـەرۆکی باڵای بەڕێوەبەرێتی شارستانی پارێزگاوە سزای یاسایی دەدرێ بەڵام تا ئێســـتا ئێمە ڕێکەوتی بابەتی وامان نەکردووەو ئومێدیش دەخوازین ڕێکەوتی نەکەین چونکە ئــەم دەورانە بەگشـــتی لە خزمەتی خەڵکیدان‌و مایەی پاراستنی گیان‌و ماڵی خەڵکی خۆیانن کە ئەمەش دەسکەوتێکە لە دەســـکەوتە مەزن‌و مێژوویی‌یەکانی پارت‌و شۆڕش بەســـەرکردایەتی سەرۆکی فەچاندە کاك « صـــدام حسین » خوا بیپارێزێ .

Institut Kurde de Paris

مەولەوی ... لوتكە بڵندەكەی ئەدەبی ئینسانی، لە نامەیەكی دوكتۆرای زانایەكی كوردی عیراق دا

ڕۆژی ٥ـ٦ـ١٩٨٦ شاعیرو نووسەرو ڕۆژنامەنووسی كورد كاك ئەنوەر قادرموحەممەد ، كە سەردەمێكیش بەرپرسی لاپەڕەی ئەدەبی ئەم ڕۆژنامەیەو ، یەكێك لە دەستەی نوسەرانی پاشكۆ كوردییەكەی ڕۆژنامەی عیراقو ، لە كارگێڕە زانستییەكانی كۆڕی پێشووی زانیاریی كورد بوو، سەركەوتوانە ، لە بەردەمی ئەنجومەنی زانستیی بەشی لینینگرادی ئامۆژگای ڕۆژهەڵاتناسیی سۆڤیەتدا داكۆكیی لە نوتروحەكەی دوكتۆراكەی كرد كە لەبارەی شیعری شاعیری ناوداری كورد مەولەوییەوە بە ناوی «لیریكای شاعیری كوردی سەدەی نۆزدەهەم مەولەوی بە دیالێكتی گۆرانی» نووسیویە .

هەر ٢٠ ئەندامەكەی ئەنجومەنی زانستی بە یەكدەنگ نوترووحەكەیان پەسەند كردو ، بە كارێكی سەرامەدو دانسقەو بە دیاردەیەكی تازەی ڕۆژهەڵاتناسیی سۆڤیەتو ئورووپایان لە قەڵەمداو ، بڕیاریاندا وەك كتێبێك لەچاپ بدرێو ، مەولەوییان بە لوتكەیەكی بەرزی شیعری ئینسانیو ، دوورگەیەكی شیرینو ـ بەشبەحاڵی ئەوان ـ تازە دۆزراوەی ئەدەبی كوردیو سەرجەمی ئەدەبی ڕۆژهەڵات ناوبرد .

گەلێ لە ڕۆژهەڵاتناسانو زانایانی گەورەی سۆڤیەت لە كۆبوونەوەی داكۆكییەكەدا بەشدار بوونو ، زانایانی وەك ئەندامی كۆڕی ئەكادیمیو عەمیدی كوللیەی ڕۆژهەڵاتیی زانكۆی لینینگراد پرۆفیسۆر ئە . ن . بۆلوریێفو ، پرۆفیسۆر م . ن . باگالووبۆڤو ، پرۆفیسۆر كوێرنۆغلیو ، مامۆستای سەرپەرشتیكەری نووسینی نوترووحەكە خاتو ز . ن . ڤەرازێیكینا موناقەشەی نوترووحەكەیان كردو هەڵیانسەنگاند . لە ئەنجامی گفتوگۆو هەڵسەنگاندندا بە ڕەزامەندیی هەموان لەقەبی (كاندیدات نائووك ـ مرشح علوم) بە كاك ئەنوەر بەخشرا

ئێمەیش هیوای سەركەوتنی پتری كاك دوكتۆر ئەنوەرمان هەیەو ، بەهیواین بە نزیكترین كات بگەڕێتەوە بۆ ناو كۆشی دایكی نیشتمانو ، لە نزیكەوە لە خزمەتی ئەدەبی كوردو پێگەیاندنی وەچەی نوێی كوردستاندا بەردەوام بێ .

لە ئێوارە كۆڕێكی دەزگاكەمان دا

سەر لە ئێوارەی ڕۆژی هەینی ٦ـ٦ـ١٩٨٦ ، لە هۆڵی بەڕێوەبەرایەتی ڕۆشنبیری جەماوەر لە سلێمانی لقی دەزگاكەمان ، دەزگای ڕۆشنبیریو بڵاوكردنەوەی كوردی ، كۆڕێكی بۆ نوسەر كاك «احمد محمد ئابلاخی» سازكرد .

تیایدا سەبارەت بە زنجیرەی تەلەفزیونی ژاڵە باسێكی پێشكەش كرد . بۆ ئەم كۆڕە ئەندامانی تیپە هونەرییەكانی سلێمانیو دەزگا هونەرییەكان بانگ كرابوون ، جەماوەرێكی زۆر لە ئەدیبانو ڕۆشنبیرانو هونەر دۆستان ئامادەی كۆڕەكە بوون ، كە تیایدا سەرەتا كاك احمد باسی ئەوەی كرد مەبەستی شكاندنەوە داپلۆسینی «ژاڵە» نیە ، پاش ئەوە هاتە سەر باسی نواندن لە ژاڵەدا كە ووتی دەهێنێ دەستی حەقی بخرێتە سەر چونكە كارێكی وا پێویستی بە تەباییو یارمەتی دان هەیە لە نێوان تیپە هونەرییەكاندا ، كە دەبێتە سەركەوتنی ئەو كارە هونەرییە ، ستایشی دەورو بەتوانایی هونەرمەندی دەرهێنەر كاك «ناصر حسن»ی جگە لە چەند لایەنێكی هونەری نەبێت لە جلو بەرگو ئارایشتدا ، پاش ئەوە هاتە سەر باسی دەقەكە ، كە هونەرمەند كاك «جلیل زەنگەنە» نووسیویەتی مامۆستا «كاوە احمد میرزا» سیناریۆی بۆ نوسیوە . بە شێوەی زنجیرەی تەلەفزیونی وەك تاقیكردنەوەی یەكەمی تیپی نواندنی سلێمانی پێشكەش كرا . هەروەها كاك احمد لە ڕودانی ڕێكەوتو چنینی مەسەلەی ژاڵە دوا ، كە تیایدا كاری ڕێكەوت دەوری زۆری تیایدا بوە ، ئینجا لە سەر عورفو عادەتی كوردەواری دواو ، هەروەها باسی زمانیشی كرد ، لە بەرهەمەكەدا

دوای خوێندنەوەی باسەكە برای هونەرمەند مامۆستا كاوە احمد میرزا ، باسی ئەوەی كرد كە چۆن ئەم بەرهەمە هاتۆتە كایەوە ، هەروەها بەپێی ڕاو بۆچونی خۆی وەڵامی هەندێ لە ڕەخنەكانی كاك احمدی دایەوە ، دوابەدوای ئەوە هونەرمەندان «جهاد دلپاك» و «عمر دلپاك»و مامۆستای هونەرمەند كمال ڕۆوف هەنجیرە بەشداری گفتوگۆیان كردو باری سەرنجی خۆیان پێشكەش كرد ، ئەمە جگە لەو پرسیارانەی كە لە لایەن ئامادەبووانەوە پێشكەش كران .

لەم كۆڕەدا بۆ ئەوەی بتوانین پەنجە بۆ بونی ڕەخنەیی شانۆیی ڕابكێشینو بەشداری گفتوگۆ كردن زۆرتر بێت لە بەردەم شارەزایانو بە تایبەتی هونەرمەندا ، لقی دەزگاكەمان لە سلێمانی ئەوەی ڕاگەیاند كە ئامادەیە كۆڕێكی تایبەتی بۆ هونەرمەندانو ئەدیبانو ڕەخنەگران ساز بكات ، ئەو پرسیارانەی ڕوو بە ڕووی تیپی نواندنی سلێمانی كراونەتەوە وەك خاوەنی بەرهەمەكە بخرێتە بەر دەستیان ، وەڵام بدرێنەوە یان بەهۆی ئەم ڕۆژنامە ئازیزەوە پوختەی ئەو وەڵامو پرسیارانە بڵاو بكرێتەوە ، تا لە كاری داهاتووی تیپە هونەرییەكاندا ، سەركەوتنی چاكتر بە دەست بێتو ئاستی درامای كوردی بگاتە ئاستی بەرزیو لوتكەی هونەر ، لە پێناوی گەشەسەندنی هونەرێمانداا .

ئازاد

تۆپی سیحراوی بۆ چارەسەركردنی دەردەپیری

ـ «یانغ بی شینغ» هونەرمەندێكی نیگار كێشە ، بەڵام ئەم هونەرمەندە لە نیگار كێشان ڕاوەستا بەهۆی دەست لەرزینی ، لە جەژنی لە دایكبوونی ساڵی ١٩٨٣ برادەرێكی خۆشەویستی خۆیی دوو تۆپی ئاسنی پێشكەش كردو پێی ووت :ـ دەبێ هەموو ڕۆژێ بەردەوام بی لە مەشق كردن بەم دوو تۆپە سیحراویە .

پاش یەك ساڵ لەبەردوامی بە مەشق كردنی بەدوو تۆپەكە هەستی كرد بەجوڵانەوەی دەستەكانی بەبێ ئەوەی هەست بەلەرزین بكات دیسان دەستی دایەوە فرچەكانی بۆ نیگار كردن تۆپی «سیحراوی» مانای تۆپی (تەندروستی) یاخود تۆپی ئاسنی «باو دینغ» ئەو ناوەش لەبەرهەمە ـكلاسیكیەكانی شاری «باو دینغ» لە كەرتی «خبی»یا كوری وڵاتی [illegible]
و ئەم جۆرە تۆپانە لە مەعدەن دروست دەكرێ بەشێوەی تۆپ خڕە وەك هێلكە .

وە لە ناویدا مەوجەكی دەنگو تۆپێكی بچوكی تێدایە بەكار هێنانی ئەم دوو تۆپە زۆر هاسانە ، واتە تۆپەكە لەسەر هەر پێنج پەنجەكانی دەست ئەبجولێنینەوە بۆلای ڕاستو ـ چەپ .

وەهەر چەند جارێك تۆپە كە لەسەر دەستی بێتو بچێ دەنگێكی خۆشی لێدێ .

ـ پزیشكەكانی وڵاتی چین ئاشكرایان كردووە ئەگەر هاتوو ئەم دوو تۆپە بەتەواوی وبەرێكی بەكار بهێندرێت ، مرۆڤ زۆر لەنەخۆشی ڕزگاری دەبێ وەك ئەم نەخۆشیانەی خوارەوە .

١ ـ بەهێز بوونی خولی خوێن .
٢ ـ نەرمو شلی ماسولكە و (مفاصل)ی لەش .
٣ ـ باش بوونی پاڵەپەستۆی خوێن .
٤ ـ باش بوونی دەست لەرزین .

بڕوانە ل ١١
و. موفق محمد صابر

هاوكاری
دەزگای ڕۆشنبیریو بڵاوكردنەوەی كوردی
وەزیریە تەنیشت (المعهد القضائی)
تەلەفون
٤٢٥١٨٤٦
٥ خەت

بۆ زاخاوی مێشك

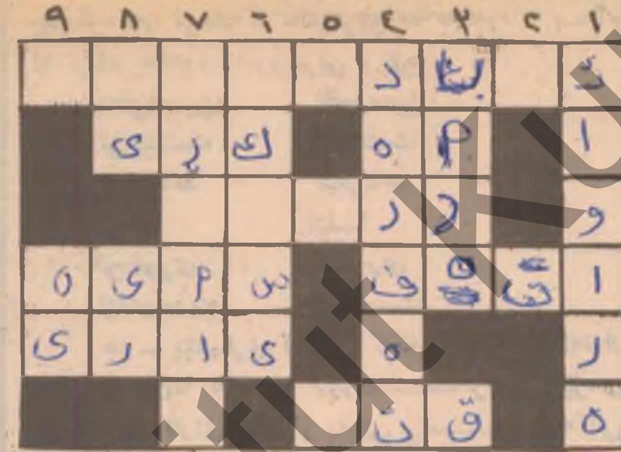

ئاسۆیی :
١ دوامیری میرنشینی «بتلیس» .
٢ دوپیتی وشەی (كاوە ـ چاوگی فرمانی (كڕین) .
٣ پارە ـ
٤ پیتەكانی وشەی (فاقە) بە تێكەڵاوی تیشكی هەتاو لە بەیانیدا .
٥ گەمە .
٦ زۆرتر ـ.

ستونی :ـ
١ دەربەدەر .
٢ . ــــــــ .
٣ مەی .
٤ هەل .
٥ .
٦ پیتەكانی وشەی «كولوك»

هەڵهێنانی ژمارەی پێشوو

٧	٦	٥	٤	٣	٢	١	
ز	ە	پ	■	ن	ی	ژ	١
ا	■	ە	ش	ر	و	و	٢
ل	■	ت	ۆ	خ	■	ا	٣
ا	ڕ	■	■	■	ك	ن	٤
و	■	ن	ێ	ح	ر	■	٥
ە	م	ا	ج	و	ێ	ح	٦

بەتێكەڵاوی .
٧ تۆپ ئامێز ـ دەم .
٨ دوپیتی وشەی «نزیك» .
٩ شوورەیی .

دیاری

ئاژاوەی ناوپەرستگا

دو سەعات بەر لەبەرەبەیاندا نزیكەی ٢٠.٠٠٠ كەس لە پەرستگای ایرپستاری زێرین لە (هند)دا كۆبوبونەوە بۆ ئاهەنگ گێران بەبۆنەی بیرەوەری «٥١٦» لەدایكبونی (كوروناناك) دامەزرێنەری ئاینی سیخیە لەناكاو لەنێو ئەو كۆمەڵە خەڵقەدا سێ لاو بەدەمانچە ڕویانكردە «كاهنە» كەو كوشتیان لە دواییشدا توانیان خۆیان لەنێو خەڵقەكەدا وون بكەنو دەرباز بن . سەرەڕای ئەوە سەرۆكی كاهنەكانی پەستگاش بریندار بو .

ئەم جارە سیخ نەیتوانی گلەیی لەحكومەتی نیودلی بكات چونكە ئەم ڕوداوە لەوە ئەچو كە پیلانێك بێ لەلایەن ئەو سیخیانەی داوای جیابونەوەی سنجابیان لە هند كردوە بۆ ئەوەی سەربەخۆ بێ .

ئامێری شەترەنجی سەیر

كاری كاسپاراف ئاگاداری ...! لەزانكۆی كارنج میلبن پەرەبەكۆمپیوتەری خێرای ئامێری شەترەنج درا هەروەك پرۆفیسۆر هانس بیرلانز كە شێوەی ئامێری «هێج»ی داناوە لەگەڵ كارل ایبلینك ئەلی .

ئەو ئامێرە توانای ئەوەی هەیە قارەمانی جیهانی شەترەنج ببەزێنێ تا وەكو یاریكەرەكانی جیهانی بیریان لەوە كردوەتەوە بۆ جوڵاندنەوەی بەشەكانی شەترەنج لەهەموو جارێكدا بەڵام ئامێری «هێج» كە كۆمپیوتەرە ئەتوانێ هەموو چوار گۆشەكانی شەترەنج بە خێرایی بژمێرێ لەسەر تابلۆ هەروەها ئەو بەشانەی لەسەریەتی بەرێژەی ٢٠٠.٠٠٠ جوڵانەوە لە چركەیەكدا .

گوڵێك لە ناو گوڵان

شاكار عومەر عەلی

شیعر بۆ منداڵان

خاكو خۆڵ

خاكو خۆڵی نیشتمان
نادەینە خاكی جیهان
گۆشكراوی ئەم خاكەین
پەروەردەی ئەم وڵاتەین
نەبەزینو نەبەزدین

داناو ووشیارو مەردین
چالاكو تێكۆشەرین
نەبەردو كۆڵنەدەرین
هاوخەباتی وڵاتین
بەرەی چینی نەجاتین
هەڵگری ئاڵای خەباتین
پارێزەری وڵاتین

ـ ڕزگار حسن

وێنەی سەركەوتووەكان

+ ڕێزان محەممەد عەلی قەرەداخی .
ـ پۆلی یەكەمی سەرەتای ـ
ـ دەرچووی یەكەم .

+ نەمجەد محەممەد عەلی قەرەداخی .
ـ پۆلی دووەهەمی ناوەندی ـ بەغدا .
ـ دەرچووی یەكەم .

جیهانی منداڵان

چیرۆك بۆ منداڵان

نیشتمانە بچكۆلەكە

ـ بۆتان ـ فێر ببوو هەموو ڕۆژێ دوای نیوەڕۆیان هەر كە لە قوتابخانە دەگەڕایەوە، بەپەلە نانی لە ماڵەوە دەخواردو دەستی دەكردە دارێكی درێژ ، بەدوای شانەمێشی هەنگوینەكانەوە دەگەڕا تا. تێكیان بدا .

ڕۆژێكیان لەقەڵەشەی دیوارێكی بەرزی كەلاوەكەی نزیك ماڵیانەوە ، شانەمێشی هەنگوینێكی گەورە دەبینێو خێرا لێی نزیك دەبێتەوە ، دەست بەجێ خۆی بەدیوارەكە دەخزێنێو دارەكەی دەستی بۆ بەرز دەكاتەوە ، هێندەی نابا سەری دارەكە لە كونی شانەكە گیر دەكاو هەڵیدەتەكێنێ ، مێشە هەنگوینەكان لەشانە خاپوورەكەدا وەكو هاڕێ سەر دەردێننو بەرەو ژیرو ژوور هەڵەتە دەبن . كاتێ ـبۆتانـ ئاوڕ لە دواوەی خۆی دەدا ، كۆمەڵە مێش هەنگوینێك سەریان لە دوای ناوە ، لە پڕتاو دەگەنە سەریو هەموو سەرو گوێلاكی بە چزوو فوو دەدەن .

ـبۆتانـ لەبەر ئازاری گیانی دەست دەكاتە گرمژنی گریانو ڕوو دەكاتە ماڵەوە . كاتێ سەربردەكەی بۆ باوكی دەگێڕێتەوە .. باوكی دەڵێ.

ـ ڕۆڵە بۆتان ! چ لەوە ناخۆشتر هەیە ، یەكێ نیشتمانی لێ خاپوور بێ ؟.. مێش هەنگوینیش كە نیشتمانە بچكۆلەكەی شانەیەتی ، هەمیشە پارێزگاری دەكاو قوربانی بۆ دەدا ، تۆش دەبێ لەمەو دوا وەك چۆن نیشتمانەكەت خۆش دەوێ ؟ .. ئاواش دەبێ نیشتمانی كەسانیتر بپارێزیو ئازاریان بۆ نەبێنی بۆتانیش لەو ڕۆژەوە ئامۆژگاری باوكی لەگوێی دەگرێو بڕیار دەدا تا ماوە شانەمێش هەنگوین تێك نەدا .

ڕۆستەم باجەلان